

Samenredzaamheid in IJsselmuiden

Monitoring en evaluatie van het samenwerkingsverband ZorgSaam IJsselmuiden in 2025

Leida Janssen, onderzoeker lijn Verbindende Gemeenschappen, Werkplaats Sociaal Domein Zwolle/Centrum voor Samenlevingsvraagstukken, Hogeschool Viaa.
Alie Velvis, programmalijnleider lijn Verbindende Gemeenschappen, Werkplaats Sociaal Domein Zwolle/Centrum voor Samenlevingsvraagstukken, Hogeschool Viaa.

Hogeschool Viaa
Werkplaats Sociaal Domein Regio Zwolle

Inhoudsopgave

Samenvatting **3**
Summery **4**
Hoofdstuk 1. Inleiding **5**
1.1 ZorgSaam IJsselmuiden 5
1.2 Aanleiding 5
1.3 Wat is ZorgSaam IJsselmuiden 5
1.4 Organisatie en werkwijze 5
1.5 Aansluiting bij beleid en sociale basis 6
1.6 Speerpunten 6
1.7 Evaluatie en effecten 6
Hoofdstuk 2. Theoretisch kader **8**
2.1 Samenredzaamheid, Community Care en het Integraal Zorgakkoord 8
2.2 Community building, ABCD model en samenlevingsopbouw 8
2.3 Vergelijking logica vanuit Integraag Zorgakkoord en logica welzijnswerk 9
2.4 Sociale kwaliteit, sociale cohesie, solidariteit en soiciale rechtvaardigheid 10
2.5 Wat werkt bij samenlevingsopbouw? 11
2.6 Interprofessionele samenwerking tussen welzijn, zorg en wonen en inwoners 11
Hoofdstuk 3. Methoden van onderzoek **13**
3.1 Onderzoeksmethode 13
3.2 Operationalisering instrumenten dataverzameling 14
3.3 Ethische verantwoording keuzes onderzoek 15
Hoofdstuk 4. Resultaten **16**
ZorgSaam IJsselmuiden - Analyse van gesprekken en vragenlijsten 16
De huidige sociale werkelijkheid in IJsselmuiden 16
Hoe er in IJsselmuiden naar elkaar wordt omgekeken 16
Uitdagingen 16
Succesfactoren 17
Samenwerking en netwerkvorming 17
Verwachtingen ZorgSaam IJsselmuiden 17
Conclusie 17
Terugblik bijeenkomst 8 mei 18
Monitoring van de interventies 18
Hoofdstuk 5. Conclusie, discussie en aanbevelingen **21**
Conclusie 21
Discussie 23
Aanbevelingen 23
Literatuurlijst **24**
Bijlagen **27**
Bijlage 1: Projectplan 28
Bijlage 2: Uitvoeringsplan 34
Bijlage 3: Uitnodiging vervolgbijeenkomst 38
Bijlage 4: Vragenlijst ZorgSaam IJsselmuiden 40

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationaal-licentie

Samenvatting

Dit rapport beschrijft het community care-initiatief ZorgSaam IJsselmuiden, gericht op het versterken van samenredzaamheid, sociale cohesie en maatschappelijke participatie. Het project sluit aan bij regionale en landelijke beleidskaders, waaronder het Integraal Zorgakkoord, waarin informele netwerken een grotere rol krijgen in het ondersteunen van inwoners. ZorgSaam IJsselmuiden is een samenwerking tussen zorg-, welzijns- en vrijwilligersorganisaties en heeft als doel een inclusieve gemeenschap te bevorderen waarin inwoners naar elkaar omzien en actief bijdragen.

Het theoretisch kader combineert recente concepten zoals samenredzaamheid en community care met gevestigde benaderingen uit de samenlevingsopbouw en community building. Het Asset Based Community Development (ABCD)-model vormt hierbij een belangrijk uitgangspunt, waarbij de nadruk ligt op het benutten van aanwezige talenten en netwerken. Binnen deze inwonersgerichte manier van werken is er vaak spanning aanwezig tussen de systemische logica gericht op beheersing, projectgericht werken en kostenreductie en de logica van de leefwereld gericht op relaties en eigenaarschap van inwoners zelf. Sociale cohesie, solidariteit en sociale rechtvaardigheid worden gezien als essentiële voorwaarden voor duurzame gemeenschapsontwikkeling.

Het onderzoek is uitgevoerd als participatief actieonderzoek volgens Appreciative Inquiry. Data zijn verzameld via semigestructureerde interviews (n=27), participatieve observatie, dorpsbijeenkomsten en monitoring van interventies. De focus lag op zowel bestaande sociale structuren als het gezamenlijk ontwikkelen van initiatieven.

De resultaten laten zien dat IJsselmuiden beschikt over een sterke sociale basis met veel activiteiten en een actieve vrijwilligerscultuur. Sociale cohesie ontstaat vooral binnen bestaande netwerken zoals sportverenigingen en kerken. ‘Omzien naar elkaar’ krijgt voornamelijk vorm in kleinschalige, alledaagse interacties. Tegelijkertijd blijven kwetsbare groepen—zoals geïsoleerde inwoners en mensen met psychische of financiële problematiek—moeilijk bereikbaar.

Belangrijke succesfactoren zijn laagdrempeligheid, het bieden van betekenisvolle rollen en het gezamenlijk uitvoeren van activiteiten. Juist het ‘samendoen’ blijkt essentieel voor duurzame verbindingen. Kleine initiatieven fungeren als relationele versnellers en versterken vertrouwen en participatie. Tegelijkertijd worden uitdagingen gesignaleerd, waaronder individualisering, vrijwilliger schaarste en beperkte samenwerking tussen organisaties.

De interventie Effe Buurten toont aan dat een waarderende en relationele aanpak kan bijdragen aan versterking van sociale cohesie. Door te focussen op talenten en informele netwerken, en professionals een faciliterende rol te geven, ontstaan nieuwe verbindingen en initiatieven. Sleutelfiguren in de wijk spelen hierin een cruciale rol. De mate waarin kwetsbare groepen daadwerkelijk bereikt worden, blijft echter onzeker.

De studie laat zien dat samenredzaamheid vooral bijdraagt aan lichte, informele vormen van ondersteuning en preventie, maar geen vervanging vormt voor zwaardere zorg. Beleidsmatige verwachtingen over kostenreductie door informele zorg worden hiermee genuanceerd.

Concluderend vraagt effectieve gemeenschapsopbouw om kleinschalige, bottom-up initiatieven, langdurige investeringen in relaties en sterke samenwerking tussen formele en informele partijen. Aanbevolen wordt te investeren in duurzame financiering, interprofessionele samenwerking en het beter bereiken van kwetsbare groepen, met nadruk op hun leefwereld en behoeften.

Summery

This report describes the community care initiative ZorgSaam IJsselmuiden, aimed at strengthening co-responsibility, social cohesion, and civic participation within the local community. The project aligns with regional and national policy frameworks, including the Dutch Integrated Care Agreement (Integraal Zorgakkoord), which emphasizes a greater role for informal networks in supporting citizens. ZorgSaam IJsselmuiden is a collaboration between health care, welfare, and volunteer organizations, aiming to foster an inclusive community in which residents care for one another and actively participate in community life.

The theoretical framework combines emerging concepts such as co-responsibility and community care with established approaches from community development and community building. The Asset-Based Community Development (ABCD) model serves as a key foundation, focusing on leveraging existing strengths, talents, and networks within the community. A distinction is made between a systemic logic (focused on efficiency and cost containment) and a logic from the 'lifeworld' of the citizens (focused on relationships and ownership). Social cohesion, solidarity, and social justice are considered essential conditions for sustainable community development.

The study was conducted as participatory action research using Appreciative Inquiry. Data were collected through semi-structured interviews (n=27), participatory observation, community meetings, and intervention monitoring. The focus was both on existing social structures and on the co-creation of new initiatives.

The results show that IJsselmuiden has a strong social infrastructure with a wide range of activities and an active volunteer culture. Social cohesion is mainly found within existing networks such as sports clubs and churches. "Caring for one another" is primarily expressed through small-scale, everyday interactions. At the same time, vulnerable groups—such as isolated residents and people facing psychological or financial difficulties—remain harder to reach.

Key success factors include accessibility, the provision of meaningful roles, and engaging in shared activities. Doing things together proves essential for building lasting connections. Small-scale initiatives act as relational accelerators, strengthening trust and participation.

However, challenges remain, including increasing individualization, volunteer shortages, and fragmented collaboration between organizations.

The Effe Buurten intervention demonstrates that a strengths-based and relational approach can enhance social cohesion. By focusing on community assets and informal networks, and by enabling professionals to take a facilitating role, new connections and initiatives emerge. Local key figures play a crucial role in this process. However, the extent to which the most vulnerable groups are reached remains uncertain. The study indicates that co-responsibility mainly contributes to light, informal forms of support and prevention, but does not replace more complex or structural care. Policy expectations that informal care networks can significantly reduce formal care costs are therefore nuanced.

In conclusion, effective community development requires small-scale, bottom-up initiatives, long-term investment in relationships, and strong collaboration between formal and informal actors. Recommendations include ensuring sustainable funding, strengthening interprofessional collaboration, and improving outreach to vulnerable groups, with a strong emphasis on their lived experiences and needs.

Hoofdstuk 1. Inleiding

In dit rapport wordt het project ZorgSaam IJsselmuiden beschreven, een community care project. Dit komt voort uit de opdracht vanuit het Regioplan IJssel Vecht (2023) waarin elke deelnemende gemeente minimaal één voorbeeld van een community care-project heeft, een gemeenschap waar mensen elkaar ondersteunen in het deelnemen aan de samenleving. Dit project sluit goed aan bij de regionale Kennis- en leeragenda van de Werkplaats Sociaal Domein Regio Zwolle. ZorgSaam IJsselmuiden is een samenwerking tussen diverse zorg-, welzijns- en vrijwilligersorganisaties met als doel inwoners te stimuleren om actief deel te nemen aan de samenleving, onderlinge verbondenheid te versterken en elkaar waar nodig te ondersteunen. Het initiatief richt zich op het creëren van een gemeenschap waarin inwoners naar elkaar omzien.

1.1 ZorgSaam IJsselmuiden

ZorgSaam IJsselmuiden is een initiatief van zorg-, welzijns- en vrijwilligersorganisaties in IJsselmuiden, met als doel om samen bij te dragen aan een actieve en ZorgSame gemeenschap. Een gemeenschap waarin inwoners naar elkaar omzien, elkaar ondersteunen en waarin zelfredzaamheid en samenredzaamheid worden versterkt. Het project is gestart in augustus 2024 en heeft een doorlopende looptijd, passend bij het karakter van een beweging die zich blijvend ontwikkelt. De kartrekkers van ZorgSaam IJsselmuiden zijn IJsselheem, WijZ Welzijn, PGVZ, Leliezorggroep, de Gemeente Kampen en Hogeschool Viaa. Daarnaast is er nadrukkelijk ruimte voor andere organisaties, initiatieven en inwoners om aan te sluiten.

1.2 Aanleiding

De samenleving verandert in hoog tempo. We worden ouder, wonen langer zelfstandig thuis en ervaren toenemende mentale druk. Tegelijkertijd neemt de beschikbaarheid van professionele zorg af, terwijl de vraag naar ondersteuning juist groeit. Ook zien we dat mensen zich vaker op zichzelf terugtrekken, waardoor gevoelens van eenzaamheid en individualisering toenemen. IJsselmuiden is een levendig dorp met betrokken inwoners, actieve verenigingen, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Toch voelt niet iedereen zich even verbonden of in staat om mee te doen. ZorgSaam IJsselmuiden is ontstaan vanuit de overtuiging dat iedereen ertoe doet en dat we samen verantwoordelijkheid dragen voor een betrokken, veerkrachtige en zorgzame gemeenschap. Een dorp waarin inwoners elkaar kennen, ontmoeten en ondersteunen, en waarin ruimte is voor initiatief en samenwerking.

1.3 Wat is ZorgSaam IJsselmuiden?

ZorgSaam IJsselmuiden is een beweging van inwoners, organisaties en professionals die samenbouwen aan gemeenschapskracht: het vermogen van mensen en buurten om samen het leven dragelijker, leuker en betekenisvoller te maken. De beweging richt zich op elkaar écht ontmoeten, naar elkaar omzien en samen activiteiten en initiatieven ontwikkelen die het dorp versterken. De doelgroep bestaat uit inwoners, organisaties, initiatieven en ondernemers in IJsselmuiden. Het uiteindelijke doel is dat IJsselmuiden vanaf 2026 een dorp is waar inwoners en professionals zich verbonden voelen, actief bijdragen aan de gemeenschap en waar ondersteuning zoveel mogelijk samen en dichtbij wordt georganiseerd.

Subdoelen hierbij zijn het versterken van samenwerking tussen organisaties, initiatieven en inwoners, het tot stand brengen van nieuwe sociale relaties en het ontwikkelen van een gelijkgerichte manier van werken door professionals. Daarbij staat vertrouwen centraal en wordt gewerkt vanuit de eigen kracht en verantwoordelijkheid van inwoners, zonder vooraf vastgestelde doelen.

1.4 Organisatie en werkwijze

De organisatie van ZorgSaam IJsselmuiden bestaat uit drie samenhangende niveaus: het kernteam, het netwerk ZorgSaam IJsselmuiden en het platform ZorgSaam IJsselmuiden. Het kernteam komt eens per twee, drie weken bijeen en is verantwoordelijk voor het gefaseerd opstellen van de strategische koers, het werkproces en het creëren van draagvlak binnen de eigen organisaties. Deelnemers zijn onder andere de Gemeente Kampen, Leliezorggroep, Hogeschool VIAA (onderzoek), een inwoner en een open stoel voor nieuwe partners. De coördinatie ligt bij WijZ Welzijn (samenlevingsopbouw), IJsselheem (kwartiermaker Samen Zelfredzaam) en Hogeschool Viaa.

Het netwerk ZorgSaam IJsselmuiden komt eens per acht weken bijeen en bestaat uit een breed palet aan zorg- , welzijns- en maatschappelijke organisaties, waaronder RIBW, IJsselheem, Buurtzorg Nederland, Icare, Maarlenhof, Leliezorggroep, WijZ Welzijn, Beter Wonen, Maatschappelijk Werk de Kern, Thuishulp IJsselmuiden (NPV), Philadelphia,

de wijkregisseur van de Gemeente Kampen en inwoners. Dit netwerk is gezamenlijk verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitvoeren van initiatieven die bijdragen aan een ZorgSaam IJsselmuiden. Deze initiatieven zijn vastgelegd in een uitvoeringsplan (bijlage 2) waarin ook kartrekkers en werkgroepen worden benoemd.

Het platform ZorgSaam IJsselmuiden komt drie keer per jaar bijeen en verbindt bestaande maatschappelijke en bruisende initiatieven in het dorp, zoals sport, cultuur, kerken, buurtinitiatieven en ondernemers. De bijeenkomsten zijn gericht op samenwerken, kennisdeling, afstemming en het gezamenlijk oppakken van collectief aanbod. Ook hier is een brede vertegenwoordiging van organisaties en inwoners aanwezig.

Daarnaast worden maandelijks netwerklunches georganiseerd in buurthuis Het Lokaal, elke tweede maandag van de maand. Deze lunches bieden een laagdrempelige mogelijkheid om kennis te delen, elkaar te ontmoeten en te netwerken. Iedereen is welkom.

1.5 Aansluiting bij beleid en sociale basis

De werkwijze van ZorgSaam IJsselmuiden sluit aan bij het versterken van de sociale basis en draagt bij aan gedragsverandering bij inwoners, groepen en samenlevingsverbanden. Door het vergroten van zelfredzaamheid en samenredzaamheid wordt de instroom naar maatwerkvoorzieningen verminderd en uitstroom bevorderd. Door actief mee te doen ervaren inwoners meer gezondheid, welzijn en zingeving. ZorgSaam IJsselmuiden draagt bij aan de uitvoering van onder andere de WoonZorgvisie Kampen, het Uitvoeringsplan Sociale Basis, het plan wijkgericht werken, plannen binnen het Sociaal Domein en landelijke ontwikkelingen zoals het Integraal Zorgakkoord (IZA), met aandacht voor mentaal welbevinden en gezond ouder worden.

1.6 Speerpunten

De aanpak van ZorgSaam IJsselmuiden is gebaseerd op de ABCD-principes (Asset Based Community Development), waarbij wordt uitgegaan van energie, talenten en bestaande netwerken in het dorp. Er wordt gewerkt vanuit relatie en vertrouwen, zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande structuren en activiteiten, met aandacht voor structurele borging binnen de sociale basis De aanpak heeft vijf speerpunten:

1. De eerste **speerpunt is samenwerken en afstemmen**. Door kennisdeling en een collectieve aanpak worden inwoners beter ondersteund en wordt het netwerk versterkt. Professionals kennen de sociale kaart, leiden inwoners toe naar collectief aanbod (informeel waar het kan, formeel waar nodig) en organiseren vanuit signalen gezamenlijk nieuwe activiteiten.

2. Het tweede speerpunt richt zich op het **verminderen van individualisering**. Door community building, ontmoetingen en onderlinge verbindingen wordt de gemeenschap versterkt. Professionals en vrijwilligers zijn zichtbaar in het dorp, werken zonder vooraf vastgestelde doelen en stimuleren bewonersinitiatieven en informele netwerken.

3. Het derde speerpunt betreft de **vrijwilligers van de toekomst**. Deze drie speerpunten zijn voorgekomen uit de behoefte van inwoners en maatschappelijke organisaties in IJsselmuiden, passend bij de ABCD methode.

4. Het vierde speerpunt is **bewustwording door zichtbaarheid**. Door aanwezig te zijn in het dorp, succesjes te vieren, gebruik te maken van buurtapps en goede communicatie wordt het belang van omzien naar elkaar en een sterk sociaal netwerk onder de aandacht gebracht.

5. Het vijfde speerpunt is **de strategische koers**. Ontwikkelingen en kennis uit lokale, regionale en landelijke netwerken worden gedeeld en benut. Er wordt aangesloten bij lerende netwerken in de regio IJssel-Vecht en kennis vanuit Hogeschool Viaa.

1.7 Evaluatie en effecten

ZorgSaam IJsselmuiden is een doorlopende beweging met regelmatige evaluaties tijdens bijeenkomsten. Hierbij wordt besproken of de doelen en beoogde resultaten worden behaald en waar bijsturing nodig is. De verwachte effecten zijn onder andere een sterkere sociale basis, meer laagdrempelige ondersteuning in de wijk, een beter overzicht van voorzieningen, meer betekenisvolle sociale netwerken van, voor en door inwoners en daardoor minder inzet van collectieve voorzieningen. Daarnaast ontstaan er meer bewoners- en buurtinitiatieven, worden nieuwe sociale relaties opgebouwd en groeit het zelf organiserend vermogen van inwoners en buurten.

In dit rapport wordt beschreven wat er de afgelopen tijd in IJsselmuiden is gebeurd en hoe het ZorgSaam IJsselmuiden heeft bijgedragen aan het versterken van omzien naar elkaar. Er wordt beschreven welke initiatieven en bijeenkomsten er hebben plaatsgevonden en wat de ervaringen van de deelnemers zijn.

ZorgSaam IJsselmuiden wil zo bijdragen aan een dorp waarin mensen zich gezien voelen, mee kunnen doen en samen bouwen aan een zorgzame toekomst.

Hoofdstuk 2. Theoretisch kader

In dit theoretisch kader worden de belangrijkste concepten in dit project beschreven om zo een kader te scheten. Binnen het Integraal Zorgakkoord (IZA. Ministerie VWS, 2022) en de daaruit voorvloeiende regioplan Samen Gezond IJssel Vecht (2023) staat de coalitie Vitaal Ouder Worden dat zich richt op samenredzaamheid. Het doel is om de samenleving te versterken, zodat ouderen langer vitaal thuis kunnen wonen. Samenredzaamheid en Community care zijn nog relatief nieuwe concepten. Daarom wordt er in dit theoretisch kader ook aandacht gegeven aan de definities en de geleerde lessen vanuit de al oudere en meer onderzochte en onderbouwde concepten Samenlevingsopbouw en Community building en is er aandacht voor de daaraan verwante benaderingen van het ABCD-model en de verwante begrippen sociale kwaliteit, sociale cohesie, solidariteit en sociale rechtvaardigheid.

2.1 Samenredzaamheid, Community care en het Integraal Zorgakkoord

In beleid en praktijk richt *samenredzaamheid* in zorg en welzijn zich op hoe individuen hun (zorg)ondersteuning organiseren met hulp uit hun sociale netwerk, waarbij formele zorg pas ingrijpt als het informele netwerk tekortschiet. Er zijn diverse definities van samenredzaamheid. Een breed discouronderzoek van Werkplaatsen Sociaal Domein (WSD, 2025) beschrijft dat uit de diverse definities twee componenten naar voren komen bij samenredzaamheid: versterken van zelfredzaamheid van de betreffende oudere en het instrumenteel inzetten van het sociale netwerk om de oudere heen om deze zelfredzaamheid te bevorderen. Daarbij wordt de prikkel om zorgkosten te beheersen en uitgaven aan de formele zorgsystemen te beperken als aanleiding genoemd om de samenredzaamheid te bevorderen.

Samenredzaamheid is nog een relatief nieuw concept binnen het veld van samenlevingsopbouw. Dan valt op dat samenredzaamheid focust op de functie van informele netwerken rond individuen in de context van zorg en ondersteuning. Dit is ook logisch, gezien de prikkel om door toenemende vergrijzing en stijgende zorgkosten, de zorg meer bij het netwerk te beleggen. Dit komt ook naar voren in het Integraal Zorgakkoord, welke ten grondslag ligt aan de uitvoeren van de activiteiten onderzocht in dit onderzoek: *"…de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden."* (Ministerie VWS, 2022). Het opbouwen van een gemeenschap rondom het individu is instrumenteel aan dit doel. Socialere netwerken dragen bij aan zelfredzaamheid en kunnen beperking van formele zorggebruik ondersteunen. De hieruit voortvloeiende regioplan Samen Gezond IJssel Vecht (2023) sluit daarbij aan door het "Vitaal en zelfstandig leven in een samenredzame gemeenschap" centraal te zetten. Het doel is hierbij om inwoners langer vitaal en zelfredzaam te houden, onder andere door meer samenwerking en zorg tussen bewoners en samenwerking tussen het welzijns- en het zorgdomein. Hiervoor is versterking van de gemeenschap van bewoners van wijk/buurt nodig.

Naast het versterken van samenredzaamheid is ook het concept Community Care van belang. Kijkend naar de literatuur (WSD, 2025), dan wordt de volgende definitie beschreven; *"Ondersteuning van mensen met beperkingen (inclusief ouderen) bij het deelnemen aan de samenleving."* (Canoy et al., 2023, p. 56 in WSD, 2025, p. 9). Binnen het concept community care staat de zorg voor elkaar centraal. Het doel ervan is om de zorg voor elkaar in de gemeenschap te versterken. Hierin lijken de concepten samenredzaamheid en community care op elkaar: het individuele informele netwerk van inwoners moet worden versterkt, om zo de zorg voor elkaar op te nemen en het formele zorgnetwerk te ontlasten (WSD, 2025).

2.2 Community building, ABCD model en samenlevingsopbouw

Het zogenaamde 'opbouwwerk' en 'buurtwerk', de vormen van veelal collectief welzijnswerk gericht op het versterken van buurten en wijken door bewoners te activeren en samen te brengen en hun stem te politiseren, heeft al een eeuw ervaring met gemeenschapsversterking. Daarom is het van belang om naar andere langer-bestaande concepten te kijken dan samenredzaamheid. In het discoursonderzoek (WSD, 2025) wordt samenredzaamheid onder andere afgezet tegen het meer gangbare (en onderzochte) c*ommunity building- en development* en samenlevingsopbouw. Deze concepten gaan meer in op hoe en waartoe gemeenschappen kunnen worden versterkt.

Community building richt zich specifiek op het versterken van relaties en het sociale weefsel binnen een duidelijke geografische gemeenschap door het benutten van bronnen en talenten van bewoners. Het is een *grassroots* benadering: "Succesvol 'community' -gericht werken vindt alleen plaats als buurtbewoners zelf in beweging komen en hun eigen capaciteiten in willen zetten. Eigen behoeften, investeringen,

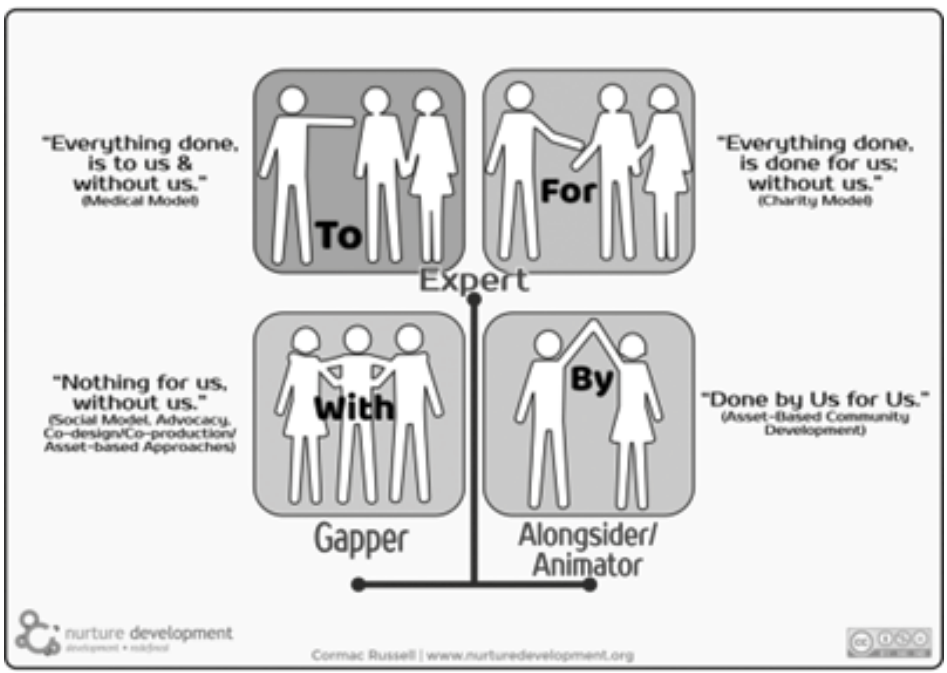
creativiteit en zeggenschap van bewoners moeten ten grondslag liggen aan dit proces." (WSD, 2025, p. 9). Het *Asset Based Community Development* (ABCD-) model is een veelgebruikte *grassroots* manier om door- en voor de inwoners de krachten en hulpbronnen aan te boren en de gemeenschap daardoor te versterken. Het ABCD-model heeft als uitgangspunt dat de inwoners zelf het eigenaarschap krijgen om concrete activiteiten te ondernemen. De formele organisaties zijn er om de inwoners hierin te faciliteren, ondersteunen en te stimuleren. Op deze manier zijn de activiteiten daadwerkelijk duurzaam en draagt het bij aan de versterking van de gemeenschap (Movisie, 2024; McKnight & Russell, 2018). Hierbij is het zaak om overheidssturing, met vooraf gestelde doelen, zoveel mogelijk te vermijden en radicaal voor de wensen en belangen van de inwoners zelf te staan. In onderstaand figuur, is zichtbaar dat de ABCD-model een *"Done by Us, for Us*"- benadering heeft. Het wordt afgezet tegen de het meer 'medische model' waarbij de expert bepaalt en uitvoert voor de burger; het 'charitatieve model' waarbij de expert handelt voor, maar zonder, de burger en het *'co-design/production model'* waar de expert en de burger samen optrekken.

Ook bij Samenlevingsopbouw is er sprake van een benadering, waarbij de inwoner en zijn krachten, wensen en doelen centraal staat. Daarbij is er expliciet aandacht voor het politiseren van de stem van de inwoners. Door structurele verbindingen tussen burgers en instituties en democratische processen te bevorderen. Empowerment en collectieve organisatie van diverse groepen ligt hieraan ten grondslag. Samenlevingsopbouw heeft zowel een component van 'zoveel mogelijk zelf doen als gemeenschap', als een component van 'meedenken en meebeslissen' (WSD, 2025).

Binnen samenlevingsopbouw en community building is gemeenschapsversterking een procesmatige en collectieve aanpak die bewoners betrekt bij het versterken van hun leefomgeving en sociale cohesie, terwijl samenredzaamheid primair meer focust op de functie van informele netwerken rond individuen in de context van zorg en ondersteuning.

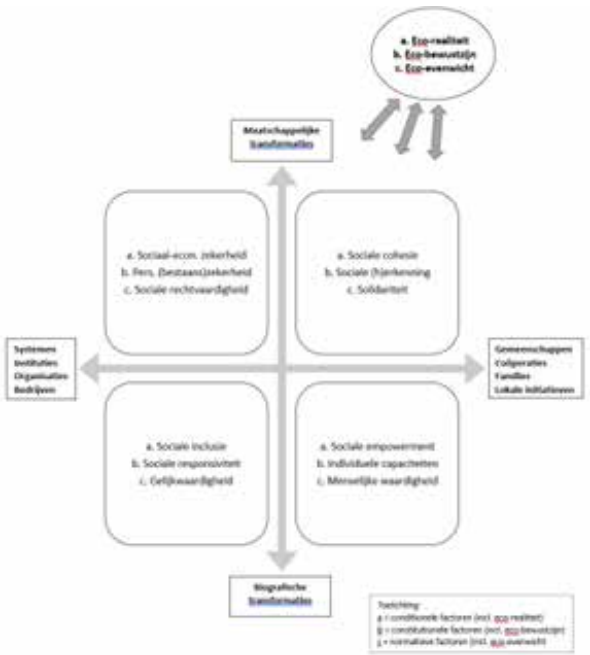
2.3 Vergelijking logica vanuit Integraal Zorgakkoord en logica vanuit welzijnswerk

Gezondheidswetenschapper Carla Kolner (2024) heeft onderzoek gedaan naar preventiemaatregelen om de gezondheidsverschillen in Nederland te verkleinen. Ze ziet

Figuur 1. ABCD-model versus het Medical-, Charity- and Social model (Russel, 2020, in: Nurture Development (2018).

sterk de door haar benoemde 'zorglogica' doorklinken. Binnen deze logica staan efficiëntie en beheersbaarheid van zorgsystemen centraal, met sterke nadruk op individuele verantwoordelijkheid en het minimaliseren van publieke steun. Kolner plaatst hier scherpe kritiek op vanuit een andere invalshoek, die zij *welzijnslogica* noemt. In haar Marie Kamphuis-lezing "Het gif of de gift?" (Kolner, 2025) en proefschrift pleit zij voor een fundamentele koerswijziging van beleid en praktijk, van een focus op zorg als eindpunt naar een focus op welzijn als uitgangspunt en doel. Waar samenredzaamheid vaak impliciet ingezet wordt om kosten te drukken en risico's te verplaatsen naar informele netwerken, benadrukt Kolner dat dergelijke benaderingen te veel lijken op de traditionele *gezondheids- en zorglogica*: top-down, gericht op beheersing van risico's en op individueel gedrag.
Kolner stelt dat het nodig is een breder perspectief te ontwikkelen op preventie en ondersteuning vanuit de welzijnslogica: gericht op het versterken van gemeenschappen, sociale relaties, maatschappelijke participatie en kansengelijkheid. In deze visie is preventie niet primair de afwezigheid van ziekte of zorggebruik, maar het voorkomen van sociale ontwrichting, uitsluiting en ongelijkheid, het versterken van sociale infrastructuren en van wat zij de "gift" van sociaal werk noemt — de bijdrage van sociaal werkers aan gemeenschapsvorming en sociale kwaliteit. Ze pleit er dan ook voort te bouwen op de expertise en visie van de welzijnssector en hierin te investeren (Kolner, 2025).

Figuur 2. Architectuur van de sociale kwaliteit benadering (naar: International Association on Social Quality (2020) in Verharen et al., 2024)

2.4 Sociale kwaliteit, sociale cohesie, solidariteit en sociale rechtvaardigheid

Binnen de benadering van **sociale kwaliteit** staat het sociale centraal voor het begrijpen en versterken van het dagelijks leven en de leefomgeving van mensen, waarbij de wisselwerking tussen individu en omgeving cruciaal is. Verharen et.al. (2019, p.1) definiëren sociale kwaliteit als: "Sociale kwaliteit is de mate waarin mensen de mogelijkheden hebben om te participeren in sociale relaties op een manier die hun welzijn, capaciteiten en individueel potentieel verbetert." De sociale kwaliteit wordt gevormd door diverse componenten (zie figuur 2). Het versterken van gemeenschappen, waarbij mensen elkaar leren zien en helpen en waarbinnen de stem van alle groepen worden gehoord, vergt veranderingen aan de gemeenschaps- en systeem/ instituties en organisaties kant. Termen hieraan verbonden zijn onder andere: sociale cohesie, solidariteit en sociale rechtvaardigheid.

Sociale cohesie verwijst naar de mate van verbondenheid, vertrouwen en samenwerking binnen een gemeenschap, waardoor wederzijdse steun en collectieve identiteiten ontstaan. **Solidariteit** betreft de bereidheid van individuen en groepen om elkaar te ondersteunen, zowel materieel als immaterieel, en vormt een kernwaarde voor collectieve actie. **Sociale rechtvaardigheid** omvat de eerlijke verdeling van hulpbronnen, kansen en macht, zodat niemand systematisch wordt uitgesloten of benadeeld en is cruciaal voor een gelijke toegang tot kansen en steun (Verharen et al., 2024).

In het kader van collectief sociaal werk zijn deze aspecten essentieel: sociale cohesie faciliteert onderlinge steun en gedeelde normen die gemeenschapsvorming versterken; solidariteit legitimeert collectieve betrokkenheid en hulp aan kwetsbare groepen; en sociale rechtvaardigheid benadrukt de noodzaak van eerlijke toegang tot hulpbronnen en participatie. Door sociaal werk te richten op deze dimensies draagt het bij aan het creëren van gunstige condities voor participatie, welzijn en zelfrealisatie van burgers binnen hun gemeenschappen, en verbindt de individuele ondersteuning aan bredere maatschappelijke processen van inclusie en gelijkwaardigheid (Verharen et al., 2024).

2.5 Wat werkt bij samenlevingsopbouw?

Effectieve samenlevingsopbouw vraagt **een context gevoelige en duurzame benadering** waarbij bewoners actief worden betrokken bij het versterken van hun gemeenschap. Uit onderzoek blijkt dat samenlevingsopbouwers moeten inzetten op het opbouwen van **vertrouwen en relaties**, het stimuleren van **capaciteitsontwikkeling**, en het bevorderen van **inwonersinvloed op beslissingen.** Samenwerking met diverse coalities van bewoners en professionals versterkt informele netwerken en collectieve actie (Movisie, 2024; Movisie e.a., 2023).

De toename van het aantal oudere inwoners en het beleid dat inzet op langer thuis wonen, vraagt om nieuwe vormen van lokale ondersteuning. In de literatuur over *Active Ageing* (WHO, 2002, in Movisie, 2024) en *Age-Friendly Communities* (Buffel & Phillipson, 2016, in Movisie, 2024) wordt benadrukt dat s**enioren een belangrijke rol spelen als mede-producenten van lokale sociale infrastructuur**. Dit sluit aan bij het eerder genoemde ABCD model, dat uitgaat van aanwezige krachten in een gemeenschap. **Kleine, laagdrempelige initiatieven** werken hierbij beter werken voor de activatie van inwoners. Relationele groei ontstaat vaak uit informele interacties, niet uit grootschalige projecten (Gilchrist, 2019, in Movisie, 2024). **Micro-initiatieven** vormen volgens deze auteurs relational accelerators die vertrouwen en participatie vergroten.

Belemmeringen zijn onder meer **kortlopende projecten, beperkte middele**n en een te **instrumentele aanpak** die uitsluitend op het oplossen van concrete problemen, zoals zorgvragen, gericht is. Een te sterk instrumenteel karakter verschuift de focus naar individuele ondersteuning en ontkoppelt de inspanning van collectieve processen. Samenlevingsopbouw vergt daarom het **balanceren tussen het ondersteunen van individuele behoeften en het versterken van collectieve capaciteiten**, waarbij de prioriteit ligt bij het bouwen van relaties, het stimuleren van participatie en het creëren van een inclusieve gemeenschap. (Movisie e.a., 2023; Movisie, 2024; Verharen et al., 2024). Een te sterke instrumentele benadering verschuift de aandacht richting **beleid-specifieke taken**, waarbij professionals steeds meer ingezet worden als uitvoerders van beleidsagenda's in plaats van als partners van bewoners. Dit heeft geleid tot **vertrouwensverlies bij burgers** en maakt het moeilijker om vanuit bewonersperspectieven te werken.
Het opbouwen van vertrouwen en relaties kost dus tijd en vergt continuïteit. Met name waar het gaat om inwoners die moeilijker te bereiken zijn en een zachtere stem hebben. Hiervoor is agogisch (ondersteunen bewoners) en politiek-strategisch **vakmanschap** nodig. Het is niet een kwestie van het bevragen en uitnodigen van inwoners tijdens bijeenkomsten. Om samenlevingsopbouw **rechtvaardig** te doen, is het nodig om oog te hebben voor inclusie en diversiteit en het borgen van mensenrechten (Movisie, 2024; Movisie e.a., 2023). Meer gemarginaliseerde groepen moeten kunnen deelnemen, anders kan het zijn dat de sterken juist versterkt worden en ongelijkheid verder vergroot. Dit vergt meer persoonlijke betrokkenheid en ondersteuning. Dit kan zonder daarmee de kracht van de meer van uit zichzelf actieve inwoners te kort te doen.

2.6 Interprofessionele samenwerking tussen welzijn, zorg en wonen en inwoners

Interprofessionele samenwerking en gezamenlijk leren tussen zorg- en welzijnsprofessionals verbeteren kennisuitwisseling en besluitvorming, waardoor ondersteuning beter op elkaar aansluit (Zuyd Hogeschool, 2024).

Interprofessioneel samenwerken tussen het sociaal domein en de zorg blijkt vooral effectief wanneer professionals vertrouwen in elkaar opbouwen, elkaars deskundigheid kennen en relaties over tijd verdiepen. Uit de Movisie verkenning *Medisch en sociaal verbonden* komt naar voren dat een duurzame samenwerking niet vanzelf ontstaat; het vraagt bewuste investering in gemeenschappelijke doelen, tijd om draagvlak te creëren en een gedeelde werkwijze die eenvoudig en herkenbaar is voor alle betrokkenen (Movisie, 2016).

Praktijkervaringen, zoals die rond eerstelijnsgezondheidszorg en sociaal werk, tonen aan dat het benutten van eenvoudige procedures, een aantrekkelijk en goed bekend sociaal aanbod en het actief afstemmen en terugkoppelen tussen professionals de samenwerking versterkt en zorgt voor meer

samenhangende ondersteuning van inwoners (Movisie, 2016). Cruciaal is bovendien dat de samenwerking niet alleen op papier wordt afgesproken, maar letterlijk wordt ingezogen in de dagelijkse praktijk van professionals door vaste aanspreekpunten, gezamenlijke reflectie en expliciete aandacht voor elkaars rol en bijdrage.

Effectieve samenwerking tussen het sociaal domein en zorg voor thuiswonende ouderen werkt vooral wanneer deze **structureel, flexibel en gericht op de leefwereld van ouderen** is. Een sterke sociale basis in de wijk — opgebouwd door sociaal werkers samen met bewoners, zorgpartners en maatschappelijke organisaties — is essentieel om ouderen langer vitaal en zelfstandig thuis te laten wonen (Sociaal Werk Nederland, 2025).

Movisie (2025a) heeft de kennis over interprofessioneel samenwerken gebundeld. Een **gemeenschappelijke basis en begrip** is cruciaal: professionals moeten elkaars perspectieven kennen, elkaars expertise waarderen en een g**ezamenlijke taal** ontwikkelen om effectief te kunnen afstemmen. Zonder deze gedeelde visie ontstaan misverstanden die samenwerking ondermijnen. Interprofessionele samenwerking reikt verder dan formele professionals alleen: **inwoners, ervaringsdeskundigen en vrijwilligers** vormen een belangrijk deel van het netwerk rond mensen in de wijk. Hun betrokkenheid zorgt voor een volledigere beeld van behoeften en duurzame, gedragen oplossingen. Daarbij moet er ruimte zijn voor eigen regie, gelijkwaardigheid in de samenwerking en besluitvorming. Dit zorgt voor gevoel van eigenaarschap en gevoel zingeving en van verbondenheid. Effectieve samenwerking vraagt ook **bestuurlijke steun: middelen, tijd en organisatorische ruimte** moeten beschikbaar zijn om samenwerkingsstructuren op te bouwen en te onderhouden. Samenwerking moet in de begroting zitten.

Interprofessionele samenwerking werkt vooral als het niet alleen *formeel georganiseerd* is, maar **praktisch vorm krijgt in de dagelijkse praktijk**. Een concreet element is het organiseren van informele ontmoetingsmomenten (bijvoorbeeld koffietafels zonder agenda), waar professionals, vrijwilligers en inwoners elkaar kunnen leren kennen en samenwerking organisch kan groeien.

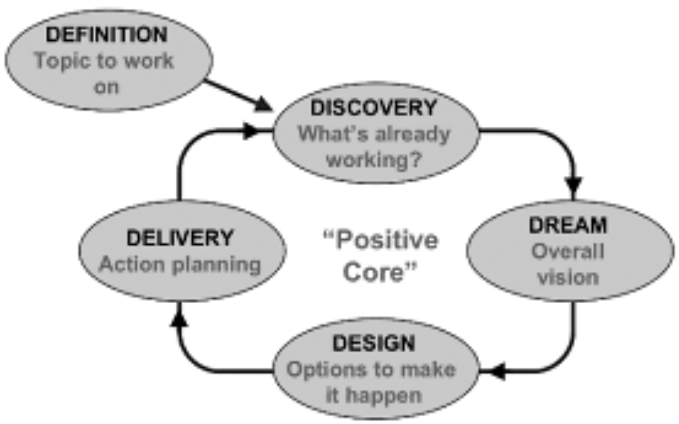
Tegelijkertijd zijn er belangrijke belemmeringen: gebrek aan gezamenlijke financiering, uiteenlopende beroepsculturen en onduidelijkheid over regie kunnen samenwerking ondermijnen. Bestuurders en managers moeten daarom **strategische keuzes maken rond middelen, tijdsinvestering en organisatiecultuur** (Movisie, 2025a)

Hoofdstuk 3. Methoden van onderzoek

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksmethoden- en het onderzoeksproces beschreven en verantwoord. Vervolgens wordt de reflectie op de gebruikte instrumenten voor de dataverzameling beschreven. Uiteindelijk wordt de ethische kant van gekozen onderzoeksaanpak verantwoord en theoretisch onderbouwd.

3.1 Onderzoeksmethode

Het project is vormgegeven vanuit de uitgangspunten van Appreciative Inquiry (AI) oftewel waarderend onderzoek. Dit is een vorm van participatief actieonderzoek waarbij de verandering vorm krijgt mét mensen in plaats van voor mensen, ook de individuele ervaringen van de mensen staan hierbij centraal (Masselink et al. 2020). Het doel van AI is het vergroten van de krachten en de betrokkenheid en het leren van wat al werkt in het verleden en heden en daarop verder bouwen. Hierbinnen staat een positieve benadering, wensen en verlangens (dromen) van de betrokkenen en de wederzijdse relatie centraal (Seniwoliba, 2014).

Figuur 3. Appreciative Inquiry; The 5 – D circle. (Cooperrider & Whitney, 2005)

De vijf fasen zijn niet chronologisch ingezet maar gedurende het project komen de verschillende aspecten van AI meerdere malen aan de orde.

Als eerste is er een kernteam samengesteld in november 2024 met Portefeuillehouder samenlevingsopbouw en innovatie WIJZ Welzijn Kampen, de projectleider platform ZorgSaam IJsselmuiden en kwartiermaker van IJsselheem en de regioadviseur van Leliezorggroep. Vanaf maart 2025 is de onderzoeker van Viaa als onderzoeker bij het kernteam betrokken en vanaf juni 2025 is de Beleidsadviseur leefbare buurten en sociale basis vanuit de Gemeente Kampen erbij gekomen.

Stap 1: Define/verwoorden: in de eerste periode is er in het kernteam gesproken over wat het doel en relevantie van het kernteam is. Duidelijk is dat het belangrijk is dat er in IJsselmuiden een levendige sociale kaart zichtbaar en bereikbaar is voor iedere inwoner van IJsselmuiden. De onderzoeker van Viaa stapte in, tijdens dit proces. De betrokken organisaties waren al eerder samen geweest en er zijn ook al keuzes waren gemaakt voor stap 2. Er is gekozen om aan te sluiten bij het gaande proces, geïnitieerd vanuit professionals, en niet te starten, zoals vooraf bedacht, met een nieuw onderzoek vanuit de expliciete vraag van inwoners. Dit gaf het onderzoeksproces een andere kleur dan vooraf door de onderzoekers was verwacht. Vanuit het thema: samenredzaamheid en gemeenschapsopbouw, lag de voorkeur op het werken vanuit de principes van de ABCD-gedachtengoed: Voor- en door de inwoners zelf, met aandacht voor inclusie en empowerment. De aandacht is door het al lopende (voor)proces nu meer verschoven naar het lerende- en interprofessioneel samenwerkende netwerk van professionals (en vrijwilligersorganisaties) om bij te dragen aan het versterken van samenredzaamheid in het dorp. Van daaruit is er zoveel mogelijk gekeken naar de inclusie van inwoners binnen dit proces.

Stap 2: Discover/verwonderen: In deze fase stond het waarderen van wat aanwezig is centraal: Wat is al aanwezig (in ABCD-termen: wat zijn de 'assets'); wat werkt (al) en wat definiëren de deelnemers als succesfactoren? Er werd in kaart gebracht wat welke kennis er al was over het gedefinieerde vraagstuk (bestaande kennis, o.a. over gemeenschapsvorming, zingeving, positieve gezondheid), en wat al aanwezig was in het dorp (bestaande initiatieven en werkwijzen). Inwoners, professionals en de onderzoeker werkten samen om vanuit verschillende bronnen kennis en informatie hierover op te halen. In deze fase is er een vragenlijst uitgezet onder zoveel mogelijk maatschappelijke organisaties, zoals sportverenigingen, cultuur organisaties en kerken in IJsselmuiden om zo breed mogelijk inzicht te krijgen in wat er al gedaan wordt in IJsselmuiden om naar elkaar om te zien

en wat de krachten en succesfactoren zijn. De data is door Viaa verwerkt en gedeeld met de kerngroepleden. Daarnaast hebben de leden van de kerngroep met elkaar hun kennis en zicht op de assets met elkaar gedeeld. Er is hierbij gekeken naar of de juiste mensen nu aangesloten zijn bij platform ZorgSaam IJsselmuiden om een goed zich te hebben op de assets, of dat er nog anderen aangehaakt zouden moeten worden. Er is een dorps-brede bijeenkomst georganiseerd voor inwoners, vrijwilligers, zorg- en welzijnsorganisaties om met elkaar de assets in kaart te brengen.

Stap 3: Dream/verbeelden: In deze fase is er gewerkt aan een gezamenlijke visie, of droom, op wat zou kunnen zijn. Hierbij werd nadrukkelijk gezocht naar wat echt zin en betekenis geeft aan de deelnemers en inwoners en wat goed passend is bij het dagelijks leven. Ook hier werd weer bedacht: “Als dit onze droom is, hebben we dan de juiste mensen bij elkaar om daar te komen?” Op de bijeenkomsten van het platform ZorgSaam IJsselmuiden van 8 mei 2025 is hierover doorgesproken met de deelnemers van de bijeenkomst.

Stap 4: Design/vormgeven: In dezelfde bijeenkomst op 8 mei 2025 is er samen met de aanwezigen van platform ZorgSaam IJsselmuiden en inwoners en vrijwilligers gewerkt aan het ontwerpen van concrete stappen voor de gewenste toekomst (bepalen van de eerstvolgende bestemming). Aan de ene kant was dit het versterken van wat er al is, maar er zijn ook nieuwe initiatieven vormgegeven. Het doel hierbij was om kleine concrete initiatieven zijn te steunen en initiëren, gedragen door de deelnemers van de leergemeenschap, die bijdragen aan het behalen van de ‘droom’.

Er kwamen diverse concrete initiatieven naar voren:
1. Netwerklunch bijeenkomsten waarin het ontmoeten en kennis maken met elkaar centraal staat, deze lunchbijeenkomsten vinden elke maand plaats.
2. Buurtbankjes
3. Vrijwilligerswerk
4. Netwerkversterkend samenwerken.

De verschillende initiatieven zijn niet allemaal verder doorontwikkeld omdat er vanuit de deelnemers minder draagkracht was om dit verder te organiseren. Er kwam vooral naar voren dat veel behoefte is aan het elkaar leren kennen en verbinden van juist al bestaan de initiatieven zoals bijvoorbeeld Effe Buurten. Wat betreft het werven van meer vrijwilligers komt nog een keer een vervolg binnen de platformbijeenkomsten.

Stap 5: Destiny (of deliver)/verwezenlijken: Hierbij is de daadwerkelijk implementatie van de interventies gemonitord. Omdat er uit de vorige stappen veel interventies naar voren kwamen, heeft het kernteam samen ervoor gekozen om enkele van deze te monitoren en evalueren:
- Effe Buurten
- Netwerklunches

3.2 Operationalisering instrumenten dataverzameling

Gedurende het onderzoek zijn er in de verschillende fases diverse onderzoeksinstrumenten gebruikt.

Stap 1: Define

De Define-fase was al grotendeels voorbij toen de onderzoeker van Viaa aansloot. Hierdoor is alleen met terugwerkende kracht data verzameld over deze fase. Door middel van:
- - Participatieve observatie -> de uitkomsten van de genomen besluiten tijdens de Define-fase in kaart brengen. Dit door de aanwezigheid en het meedenken van de onderzoeker bij de vervolgbijeenkomsten van het kernteam en de bredere platform/groepbsijeenkomsten.

Stap 2: Discover
- Semi-gestructureerde interviews: In de periode februari en maart 2025 zijn er 27 gesprekken gevoerd door betrokkenen van het platform met allerlei welzijn- en zorg organisaties, verenigingen, initiatieven en ondernemingen die actief zijn in IJsselmuiden. De gesprekken zijn gevoerd aan de hand van een semigestructureerde vragenlijst die afgenomen is professionals van Stichting De Kern, WijZ Welzijn, IJsselheem, RIBW, Leliezorggroep, Icare, Buurtzorg, Nederlandse Patiënten Vereniging, Zonnebloem en Philadelphia.
- Dorpsbrede groepsbijeekomst: Op 8 mei vond de eerste bijeenkomst plaats van het platform ZorgSaam IJsselmuiden. Er waren 56 mensen aanwezig. In de bijeenkomst werden de resultaten van de interviews die vooraf gehouden waren met mensen die actief zijn in IJsselmuiden als professional, vrijwilliger of inwoner, gedeeld. Tijdens de bijeenkomst werden door de aanwezigen voorbeelden gedeeld van omzien naar elkaar en zorgen voor en met elkaar.
- Participatieve observatie van de bijeenkomsten.

Stap 3 en 4: Dream & desgin
- Dorpsbrede groepsbijeenkomst: In de bijeenkomst op 23 juni werden eerst de resultaten van de vorige bijeenkomst gedeeld. Er waren 25 mensen aanwezig, zowel inwoners

en professionals. De vragen voor de dream-fase waren:
    - Hoe zie jij de toekomst van IJsselmuiden voor je rondom dit thema?
    - Hoe blijft IJsselmuiden bruisend en zorgzaam?
    - Hoe doet iedereen mee, is het inclusief?
    - oe wordt er dan omgezien naar elkaar?
    - Stel elkaar de vraag: Stel het is 2035, hoe kijken we dan naar elkaar om, hoe zorgen we ervoor dat iedereen mee kan blijven doen?
    - Waar hoop jij op in de toekomst en waar zie jij naar uit?
    - Welke metafoor past bij jouw droom?
- In de design-fase gingen de aanwezigen in groepjes uiteen om na te denken over welke onderwerpen verder uitwerking nodig hadden en hoe deze vormgegeven konden worden.
- Participatieve observatie. De verschillende bijeenkomsten, van kernteam en groepsbijeenkomsten zijn participerend geobserveerd en daarvan zijn aantekeningen gemaakt.

Stap 5: Deliver
- De gekozen initiatieven, zoals Effe Buurten en de netwerklunches zijn doormiddel van semigestructureerd interviews en observaties gemonitord.
    - Participatieve observaties van de netwerklunches
    - Semigestructureerde interviews met drie respondenten.
- Groepsbijeenkomst: Op 19 november 2026 vond de derde regionale bijeenkomst plaats, hierbij waren 20 mensen aanwezig. De bijeenkomst stond in het teken van verbinding, samenwerking en de toekomst van het netwerk. Tijdens de bijeenkomst werd teruggeblikt op de interventies tot nu toe: netwerklunches en de start van het platform. Daarnaast werd er vooruitgekeken: Wat gebeurt er nu verder en hoe blijven we met elkaar verbonden? Daarnaast werd er gereflecteerd op de vraag: ‘Wat missen we nog?’

3.3 Ethische verantwoording keuzes onderzoek

De onderstaande theoretische uitgangspunten voor onderzoek ter versterking gemeenschappen is meegenomen in het ontwerp van het onderzoek. Een belangrijk principe van het onderzoek van Viaa is dat het dienend is aan- en activerend voor de gemeenschap waarvoor het onderzoek plaatsvindt. (Centrum voor Samenlevingsvraagstukken, 2026) De onderzoekers staptend in een lopend proces, waardoor de focus van het project kwam te liggen op de behoeften van de maatschappelijke organisaties en de professionals die zijn betrokken bij het platform ZorgSaam IJsselmuiden. In deze paragraaf wordt gereflecteerd op de implicaties van de verschuiving van deze focus.

Gedurende het proces heeft de onderzoek regelmatig het belang van *bottum-up* onderzoek en het niet alleen betrekken, maar werken vanuit de inwoner, naar voren gebracht. Dit bleek tijdens het proces regelmatig een uitdaging, omdat tijdens de eerste Define-fase juist de vragen en wensen van de professionals centraal stonden (welliswaar wensen vóór de inwoners, maar niet ván de inwoners). Tijdens de dorpsbrede groepbijeenkomsten is er expliciet aandacht geweest om de stem van de inwoners goed naar voren te laten komen. Door laagdrempelige- en bij de leefwereld aansluitende vragen en werkvormen. Dit kon echter niet verhinderen dat alleen de aanwezige inwoners gehoord zijn. De inwoners waren niet eigenaren en initiators van het transformatief proces van het platform ZorgSaam IJsselmuiden. Dit wil overigens niet zeggen dat het onderzoek niet van betekenis was voor de inwoners. Dit zegt eerder dat de focus van het onderzoek niet zozeer direct op community-versterking lag, maar meer op de organisatorische randvoorwaarden vanuit professionals- en vrijwilligersorganisaties om inwoners en de gemeenschap goed te kunnen ondersteunen.

Hoofdstuk 4. Resultaten

Dit hoofdstuk beschrijft de verschillende resultaten die het afgelopen jaar zijn opgehaald. Als eerste zullen de resultaten van de mondelinge semigestructureerde vragenlijst weergeven worden, vervolgens zullen de ervaringen van Effe Buurten en de Netwerk lunches worden beschreven.

Als eerste is onderzocht hoe er in IJsselmuiden naar elkaar wordt omgezien en wat de succesfactoren zijn van deze aandacht voor elkaar. Ook zijn de uitdagingen en zorgen voor de toekomst bevraagd. In de periode februari en maart 2025 zijn er 27 gesprekken gevoerd met allerlei welzijn- en zorg organisaties, verenigingen, initiatieven en ondernemingen die actief zijn in IJsselmuiden. De gesprekken zijn gevoerd aan de hand van een semigestructureerde vragenlijst die afgenomen is door professionals van Stichting De Kern, WijZ Welzijn, IJsselheem, RIBW, Leliezorggroep, Icare, Buurtzorg, NPV, Zonnebloem en Philadelphia.

ZorgSaam IJsselmuiden – Analyse van gesprekken en vragenlijsten

De 27 gevoerde gesprekken geven een beeld van hoe IJsselmuiden op dit moment functioneert als gemeenschap. De organisaties die aan dit onderzoek deelnamen vertegenwoordigen vrijwel alle domeinen van het sociale leven: kerken, sportverenigingen, welzijnsorganisaties, zorginstellingen, kringlopen, culturele organisaties en informele bewonersinitiatieven. Gezamenlijk bereiken zij duizenden inwoners, van jonge kinderen tot hoogbejaarden, en van mensen met een stevige sociale basis tot inwoners die geïsoleerd zijn of psychische, financiële of lichamelijke kwetsbaarheden ervaren.

De huidige sociale werkelijkheid in IJsselmuiden

Wat in de gesprekken opvalt, is de hoeveelheid activiteiten die in het dorp plaatsvindt. In het buurthuis Het Lokaal, in kerken, bij sportverenigingen en rondom buurtinitiatieven wordt dagelijks gesport, gegeten, gezongen, gebreid, gekookt, geleerd en samengekomen. De sportsector speelt hierin een centrale rol: het sportcentrum Sonneberg ontvangt wekelijks zo'n 3000 bezoekers en verenigingen als IJVV en IJGV bieden een belangrijke vrijetijdsbasis voor kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen. Daarnaast voeren de kerken een grote rol in het sociale weefsel van het dorp, ze bieden een structuur van samenkomsten, activiteiten, rituelen, zorg en betrokkenheid naar elkaar.

Tegelijkertijd wordt duidelijk dat deze activiteiten vooral plaatsvinden binnen bestaande groepen. De kracht van de gemeenschap zit in **herkenning**: mensen die elkaar al kennen of ergens bij horen, vinden elkaar makkelijk. Inwoners die minder ingang hebben zoals nieuwkomers, mensen met schulden of psychische problemen, jongeren die zich afzonderen of ouderen zonder netwerk, zijn veel moeilijker te bereiken. De meeste organisaties doen hun best om open te staan voor iedereen, maar het actief opsporen of aansluiten bij geïsoleerde inwoners gebeurt door een beperkt aantal organisaties, zoals WIJZ, Philadelphia, Focus, de Energiebank, enkele sportgroepen en Het Lokaal.

Hoe er in IJsselmuiden naar elkaar wordt omgekeken

Uit de interviews blijkt dat 'omzien naar elkaar' veelal vorm krijgt door **alledaagse, menselijke gebaren**: het sturen van een kaartje, het aanbieden van een maaltijd, het ophalen van iemand die slecht ter been is, het drinken van koffie na een sportles, of het vragen hoe het gaat. Bij veel organisaties ontstaat deze zorg uit de activiteit zelf: doordat mensen samen sporten, samen eten, samen zingen of samenwerken, groeit onderling vertrouwen en ontstaat er vanzelf aandacht voor elkaar. Bij Philadelphia en de kringloop Felix wordt dit omzien naar elkaar bewust ingezet: kwetsbare inwoners krijgen er een taak, verantwoordelijkheid en een plek waar ze nodig zijn. Dit geeft structuur, waardigheid en een gevoel van erkenning.

Een belangrijk inzicht dat vanuit de interviews naar voren komt, is dat ontmoeting alleen onvoldoende is om echte verbinding tot stand te brengen. Het is vooral het **gezamenlijke handelen** zoals samen iets doen, iets creëren of ergens verantwoordelijk voor zijn. Dat maakt dat mensen elkaar leren zien en waarderen. Dat geldt net zo goed voor een kookgroep als voor een vrijwilligersploeg of een sportteam. Omzien binnen een bestaande groep gaat goed, maar nieuw geïsoleerd contact leggen is ingewikkelder. De meeste organisaties bereiken vooral mensen die al een zekere sociale basis hebben. De inwoners die niemand hebben die hen meeneemt, die geen vertrouwen hebben in voorzieningen of die de Nederlandse taal slecht beheersen, blijven vaker onder de radar.

Uitdagingen

Vrijwel elke organisatie benoemt dat het werven en **behouden van vrijwilligers** een steeds grotere uitdaging vormt. Veel vrijwilligers worden ouder, raken overbelast of moeten stoppen door eigen mantelzorgtaken. Nieuwe vrijwilligers

melden zich minder vaak, en als ze dat wel doen, is hun inzet vaak minder langdurig. Met name organisaties die volledig op vrijwilligers draaien, zoals sommige koren, verenigingen of kringlopen, ervaren hierdoor kwetsbaarheid. Ook bij kerken speelt dit, al lijkt daar de basis nog relatief stevig door de structuur van geloofsgemeenschappen. Daarnaast merkt men een **sterke toename van individualisering** en 'op jezelf gericht zijn'. Zowel sportservice als kerkelijke organisaties geven aan dat mensen minder vanzelfsprekend betrokkenheid tonen en minder makkelijk de deur uit gaan. Vooral jongeren blijken lastig te bereiken; zij lijken zich vaker terug te trekken in hun eigen digitale wereld, of vertrekken uit het dorp vanwege studie. **Regelgeving** vormt voor enkele organisaties een praktische belemmering. Stichtingen die evenementen organiseren, lopen regelmatig aan tegen gemeentelijke procedures. De Energiebank moet ieder jaar vechten voor duurzame financiering. Het Lokaal en het Leger des Heils ervaren dat hun waarden en manier van werken niet altijd worden meegenomen in beleidsplannen, ondanks hun sterke basis in de praktijk. Een bijzondere uitdaging die meerdere zorg- en welzijnsorganisaties noemen, is de **cultuur van plicht en zorg** in een sterk kerkelijke gemeenschap. Het gevoel dat zorgen voor de ander een verantwoordelijkheid is, is diepgeworteld. Dit is waardevol maar het bevat ook risico's zoals overbelasting, afhankelijkheid creëren en verlies van eigen regie. De opgave is om deze tradities te combineren met moderne opvattingen over eigen kracht, wederkerigheid en preventie van overbelasting.

Succesfactoren

Tegenover deze uitdagingen staat een aantal krachtige succesfactoren die meerdere keren terugkomen. De eerste is **laagdrempeligheid**: inwoners moeten binnen kunnen lopen zonder verplichting. Dat geldt voor Het Lokaal, de kringloop, koffiemomenten en Focus. Een tweede succesfactor is dat mensen een taak of rol krijgen. **Nodig zijn werkt**, het geeft zelfvertrouwen en motiveert tot blijvende deelname. Dit wordt zichtbaar in de vrijwilligerscultuur bij Philadelphia en kringloop Felix, maar ook bij beweeggroepen, kookgroepen en creatieve teams. Daarnaast blijkt dat groepen waarin kwetsbare en krachtige inwoners gemengd samenwerken het meest duurzaam zijn. Juist de **diversiteit** maakt dat mensen van elkaar leren, elkaar versterken en dat taboes rondom kwetsbaarheid doorbroken worden. Wanneer professionals en vrijwilligers samen optrekken, blijkt dat activiteiten langer blijven bestaan en dat de kwaliteit van begeleiding hoger is. De rol van professionele ondersteuners is dus cruciaal, zeker in situaties waar groepen 'kwetsbaar' zijn, zoals bij Focus of zorg gerelateerde beweeggroepen. Een andere opvallende succesfactor is **vertrouwen**. Waar inwoners ruimte krijgen om fouten te maken, zelf verantwoordelijkheid te dragen of eigen ideeën uit te voeren, groeit betrokkenheid en motivatie. Voorbeelden hiervan zijn de sleuteluitgifte bij Het Lokaal en de ruimte die vrijwilligers krijgen bij kringloop Felix.

Samenwerking en netwerkvorming

Hoewel samenwerkingen bestaan — tussen zorg en sport, kerk en welzijn, scholen en kringlopen — ervaren veel organisaties dat de samenhang in IJsselmuiden nog versnipperd is.
Men weet niet goed wat andere organisaties precies doen, waardoor er soms dubbel werk wordt gedaan, of juist kansen blijven liggen. De wens voor betere netwerkvorming en een actuele sociale kaart wordt breed gedragen. Men ziet dat initiatieven naast elkaar bestaan zonder elkaar altijd te vinden, terwijl de behoefte aan samenhang groot is.

Verwachtingen ZorgSaam IJsselmuiden

Bijna alle organisaties spreken de bereidheid uit om mee te denken en deel te nemen aan ZorgSaam IJsselmuiden.
Er is behoefte aan manieren om elkaar beter te leren kennen, om te begrijpen waar kansen liggen voor samenwerking en om inspiratie op te doen over hoe zij de aandachtpunten voor de toekomst, zoals vrijwilligersuitval of bereikbaarheidsproblemen, kunnen aanpakken. Graag ziet men een platform waarin informatie over voorzieningen, activiteiten en mogelijkheden voor inwoners makkelijk toegankelijk en bereikbaar is.

Conclusie

IJsselmuiden is een gemeenschap met een stevige sociale infrastructuur en een rijk aanbod aan activiteiten. De kracht van het dorp ligt in de vele ontmoetingsplekken, de sterke vrijwilligerscultuur en het vermogen van inwoners om voor elkaar klaar te staan wanneer zij elkaar kennen. Tegelijkertijd is er een groeiende groep inwoners die buiten die bestaande structuren valt en moeilijk kan worden bereikt.

De sleutel voor de toekomst ligt in het verbinden van sterk en kwetsbaar, van formeel en informeel, van kerkelijk en niet-kerkelijk, en van zorg en sociaal domein. Door samen te werken aan laagdrempelige activiteiten waarin mensen gezamenlijk iets doen, door vrijwilligers structureel te ondersteunen en door initiatieven beter op elkaar af te stemmen, kan 'omzien naar elkaar' niet alleen worden behouden maar ook worden versterkt.

Terugblik bijeenkomst 8 mei

Op 8 mei vond de eerste bijeenkomst plaats van het platform ZorgSaam IJsselmuiden. Er waren 56 mensen aanwezig. In de bijeenkomst werden de resultaten van de interviews die vooraf gehouden waren met mensen die actief zijn in IJsselmuiden als professional, vrijwilliger of inwoner, gedeeld. Hierin kwam duidelijk naar voren dat IJsselmuiden een actieve gemeente is waar veel activiteiten op het gebied van cultuur, sport, kerk en vrijwilligerswerk plaatvinden. Lid zijn van een sport, kerk of cultuur verenging draagt zeker bij aan het omzien naar elkaar en betrokkenheid, bij bv ziekte kan je een kaartje of bloemetje verwachten. Ook werden er voorbeelden gedeeld van omzien naar elkaar en zorgen voor en met elkaar. De verhalen van de mensen waren inspirerend en nabij zijn en ontmoeten waren belangrijke aspecten die hierbij duidelijk naar voren kwamen als werkzaam. Om verder na te denken over de uitdagingen van de toekomst rondom de zorg voor elkaar werden er rondetafelgesprekken georganiseerd. Hierin kwamen onderwerpen als samenwerken, de individualisering tegengaan en vrijwilligerswerk voor de toekomst aan de orde. Over deze thema's konden mensen de uitdagingen en successen delen en ideeën voor verbetering en versterking met elkaar bespreken. Hieruit kwam naar voren dat er behoefte is aan laagdrempelige verbindingen en het tijdig kunnen vinden van elkaar. Ook is een thema wat verder aandacht nodig heeft is de individualisering omkeren en de solidariteit bevorderen. Ideeën hiervoor werden met elkaar besproken en uitgewisseld. In de volgende bijeenkomst kunnen we hier samen verder over dromen en het concreet maken hoe we hier allemaal mee aan de slag kunnen gaan. Na de bijeenkomst van 8 mei is het Beter Zingen Koor opgericht. Een initiatief van Beter Wonen (zorg voor de deelnemers vanuit de huurders) , de Maarlenhof (zorg voor de ruimte) en Quintes (levert de dirigent, gefinancierd door Beter Wonen. Dit initiatief is gericht op het versterken van verbinding door ontmoeten en plezier.

Monitoring van de interventies

Effe Buurten:

Het project "**Effe Buurten**" is opgezet om de sociale cohesie in de wijk te versterken en buurtbewoners met elkaar in contact te brengen. Om in kaart te brengen wat ervaringen zijn van professionals en hoe dit project bijdraagt aan het versterken van omzien naar elkaar hebben er interviews plaatsgevonden met betrokken professionals bij Effe buurten. In het interview vertelde de opbouwwerker over de opstart, de uitvoering, de rol van de professional en de impact van het project op de buurt. Het initiatief begon met het onderzoeken van het netwerk en het uitnodigen van betrokken organisaties. Door deze aanpak konden maatschappelijke organisaties zoals de politie, maatschappelijk werk, en lokale welzijnsorganisaties deelnemen, waardoor een breed gedragen samenwerkingsverband ontstond.

Het project startte met het informeren van bewoners over de activiteit. Voorafgaand aan de huisbezoeken ontvingen zij een flyer met foto's van het team en uitleg over de bedoeling van de bezoeken. De opbouwerker vertelde: "We maken een foto van het team hier op het plein, zodat mensen gezichten erbij hebben… We willen gewoon graag eens onderzoeken wat leeft er nu in de straat?" Zo weten de bewoners wie er langskomt en wat er van hen gevraagd wordt, wat de drempel verlaagt om deel te nemen aan het gesprek.

Tijdens de huisbezoeken werken de medewerkers steeds in duo's en gebruiken ze waardekaarten om bewoners te stimuleren na te denken over wat zij belangrijk vinden in de buurt. "We gaan zo bij de mensen langs twee aan twee… We gaan ophalen: wat zijn de talenten in de straat, waar ligt de kracht, wat vinden mensen belangrijk? (R1). Het gaat hierbij niet alleen om problemen of knelpunten, maar juist om talenten en positieve eigenschappen die in de buurt aanwezig zijn. Deze gesprekken zijn laagdrempelig en nieuwsgierig van aard: bewoners worden uitgenodigd om hun mening te delen en hun talenten zichtbaar te maken, terwijl de professionals tegelijkertijd een gedetailleerd beeld krijgen van de sociale structuur van de wijk.

Nieuwsgierigheid

Effe Buurten wordt door betrokken professionals ervaren als een benadering die bewust afstand neemt van probleemgericht werken. In plaats van te starten vanuit zorgen of diagnoses, staat nieuwsgierigheid centraal: wie wonen hier, wat leeft er in de straat, en wat vinden bewoners zelf belangrijk? Juist deze open en gelijkwaardige houding verlaagt de drempel voor contact. Bewoners voelen zich niet beoordeeld of benaderd vanuit een formele rol, wat maakt dat zij zich makkelijker openstellen. Zoals een professional verwoordt: "We zijn gewoon nieuwsgierig. Wie woont hier in de straat? Wat leeft er?" (R1) Door niet binnen te komen als wijkverpleegkundige, politie of hulpverlener, maar als team Effe Buurten, ontstaat ruimte voor echte gesprekken. Dit leidt tot meer openheid dan bij klassieke interventies en vormt de basis voor wederzijds vertrouwen.

Verborgen bereidheid en talent komt naar boven

Uit de interviews blijkt dat onder bewoners vaak meer

bereidheid, motivatie en talent aanwezig is dan vooraf zichtbaar lijkt. Veel mensen willen wel iets betekenen voor hun straat of buren, maar missen structuur, overzicht of een eerste zetje. Effe Buurten fungeert hierin als katalysator. Door gesprekken en observaties worden kwaliteiten zichtbaar die anders onbenut blijven. Zo ontstaat het inzicht dat iemand goed kan organiseren of verbinden, waarna hier bewust op wordt voortgebouwd. Deze erkenning werkt bekrachtigend voor bewoners en leidt bij professionals regelmatig tot verrassing over de aanwezige motivatie in de straat.

Kleine alledaagse acties met grote betekenis
Zorgzaamheid in de straat krijgt vooral vorm in kleine, praktische handelingen: een startkabel lenen, even checken hoe het met iemand gaat, helpen wanneer iemand zich niet goed voelt. Deze acties lijken vanzelfsprekend, maar worden tegelijkertijd herkend als gedrag dat niet vanzelf ontstaat. Juist door aandacht en stimulans groeit het omzien naar elkaar. In de interviews wordt benadrukt dat deze alledaagse vormen van zorg samen een groot effect hebben op het gevoel van veiligheid en welbevinden. Wat klein begint, blijkt van grote betekenis.

De professional als aanjager: balanceren tussen sturen en loslaten
Professionals beschrijven hun rol binnen Effe Buurten als die van tijdelijke aanjager. Ze initiëren, verbinden en ondersteunen, maar zijn zich voortdurend bewust van de spanning tussen betrokken blijven en ruimte geven. Te veel overnemen kan contraproductief werken, terwijl volledig loslaten soms te vroeg is. Het vraagt continu afstemmen: wanneer help je door te sturen, en wanneer door juist een stap terug te doen? Sommige bewoners hebben tijdelijk iemand nodig die overzicht houdt, maar het uiteindelijke doel blijft dat de beweging door de straat zelf gedragen wordt.

Sleutelfiguren als dragende kracht van de straat
Een belangrijke factor in de duurzaamheid van de aanpak is het ontstaan van sleutelfiguren. Dit zijn bewoners die van nature verbinding leggen, signaleren wat er speelt en anderen betrekken. Vaak kennen zij de informele lijnen in de straat: wie er verhuisd is, wie jarig is, wie extra aandacht nodig heeft. Zodra deze rol zichtbaar wordt, groeit bij professionals het vertrouwen dat de straat het zelf kan dragen. Bewoners nemen verantwoordelijkheid en de professionele ondersteuning kan geleidelijk worden afgebouwd. Het moment waarop de straat ‘losgelaten’ kan worden, wordt ervaren als een belangrijk succes.

Samenwerking over domeinen heen
De multidisciplinaire samenwerking binnen Effe Buurten wordt door professionals als verrijkend en noodzakelijk gezien. Ieder brengt een eigen perspectief, netwerk en ingang mee, wat leidt tot bredere en andere vragen dan wanneer men alleen zou werken. Deze samenwerking maakt het mogelijk om sneller te schakelen, verbanden te leggen en bewoners op een natuurlijke manier te verbinden aan passende ondersteuning of initiatieven. Het gezamenlijke optrekken versterkt zowel de aanpak als het onderlinge leren.

Van project naar duurzame beweging
Effe Buurten wordt niet ervaren als een tijdelijk project, maar als een startpunt voor duurzame verbindingen. In meerdere straten ontstaan vervolginitiatieven, nieuwe groepjes en blijvende vormen van contact. Professionals spreken hun trots uit over deze zichtbare groei en zijn soms verrast door wat er na afloop blijft bestaan. Een gezamenlijke partytent voor de hele straat wordt genoemd als symbool: het laat zien dat er iets van iedereen is ontstaan, iets blijvends dat uitnodigt tot ontmoeting.

Overkoepelende interpretatie
In de kern functioneert Effe Buurten als een relationele interventie. Niet door grote, vooraf bedachte oplossingen, maar door het activeren van bestaande sociale energie in de straat. De kracht zit in het kleine en het alledaagse — precies daar waar mensen elkaar echt ontmoeten. Zoals een professional het samenvattend verwoordt: “Het zijn kleine dingen die heel veel betekenen.”

Conclusie: Effe Buurten illustreert hoe een gerichte professionele aanpak, gecombineerd met actieve participatie van bewoners, kan leiden tot een veerkrachtige, betrokken en zorgzame buurt. Door bewoners te empoweren, talenten te benutten en sociale netwerken te versterken, ontstaan duurzame verbindingen en praktische vormen van zorgzaamheid die het dagelijkse leven van buurtbewoners verbeteren. Het project laat zien dat sociale cohesie niet vanzelfsprekend is, maar dat het mogelijk is om een buurt stap voor stap te verbinden en te versterken, met zowel korte-termijn successen als lange-termijn effecten.

Ervaringen Platform ZorgSaam IJsselmuiden
Op 19 november 2026 vond de derde regionale bijeenkomst plaats. De bijeenkomst stond in het teken van verbinding, samenwerking en de toekomst van het netwerk. Tijdens de bijeenkomst werd teruggeblikt op de netwerklunches en

de start van het platform. Tegelijkertijd werd gesignaleerd dat er bij deelnemers vragen leefden over de volgende stap: wat gebeurt er nu verder en hoe blijven we met elkaar verbonden? De behoefte aan blijvende verbinding en gezamenlijk optrekken werd duidelijk uitgesproken. Er werd besproken wat organisaties en deelnemers nodig hebben van het netwerk. Vanuit Philadelphia werd aangegeven dat zij graag van betekenis willen zijn, bijvoorbeeld voor mensen die wonen met een WLZ-indicatie en toch willen meedoen in de samenleving. Het benutten van talenten van cliënten kwam hierbij nadrukkelijk naar voren. Ook werd benoemd dat er op verschillende plekken leegte ontstaat in samenwerking, terwijl het 'normale leven' juist verspreid over meerdere locaties plaatsvindt. Inclusiviteit vraagt om verbinden, meedenken en weten van elkaar wat er is.

Vervolgens werd besproken wat het netwerk concreet moet bijdragen. Een deelnemer benoemde het belang van herkenbaarheid en zichtbaarheid: een duidelijke vindplaats en bekendheid bij elkaar. Ook is het belangrijk dat huisartsen, POH's en wijkzorg weten waar zij het platform kunnen vinden. Daarnaast werd de overbelasting van mantelzorgers benoemd, evenals praktische knelpunten zoals vervoer, een tekort aan vrijwilligers en ondersteuning bij grote en kleine klussen, bijvoorbeeld vervoer naar het ziekenhuis.

Algemeen werd geconcludeerd dat laagdrempelig contact essentieel is. Het kennen van elkaar en het weten wie waarvoor benaderd kan worden, bijvoorbeeld ook de WIJZ-vervoersservice, helpt om sneller samen te werken. Initiatieven zoals Automaatje werden toegelicht: vrijwilligers die met hun eigen autovervoer bieden tegen een vast tarief. Ook IJsselheem beschikt over een bus die mogelijk ingezet kan worden.

Het belang van een goed vindbaar netwerk kwam meerdere keren terug. Tegelijkertijd werd besproken dat deelname aan het netwerk tijd kost. Voor wijkverpleging is dit vergadermoment in principe declareerbaar, al vraagt dit soms om creatief boekhouden om uren vrij te maken. Bij Buurtzorg werd genoemd dat initiatieven vaak starten vanuit eigen betrokkenheid en een warm hart, maar dat structurele inzet vraagt om middelen. Voor de transitie zijn soms tijdelijk middelen beschikbaar, al is de omschrijving hiervan niet altijd concreet. Wel werd uitgesproken dat iedereen aangehaakt wil blijven en de meerwaarde ziet, mits er initiële ondersteuning is.

In de ronde *'Wat missen jullie nog?*' werd onder andere gevraagd naar contacten met kerken. Het idee ontstond om eens in de twee maanden met een platform bijeen te komen, mogelijk samen met kerken en huisartsen (POH). Ook werd genoemd dat de gemeente ook activiteiten organiseert, zoals oud- en nieuwvieringen, waar aansluiting mogelijk is.

De netwerklunches werken goed voor het delen en het informele contact. Het verschil tussen 'netwerk als overleg' en 'netwerk als samen oppakken' werd benoemd: signalen delen, gezamenlijk oppakken en vooruitkijken. De meerwaarde van de bijeenkomsten werd duidelijk ervaren. Het één-op-één leren kennen van elkaar zorgt ervoor dat er nu al sneller contact wordt opgenomen rondom casuïstiek. Netwerklunches worden als prettig en laagdrempelig ervaren. Vooruitkijkend werd geopperd om eens per twee maanden een platformbijeenkomst te organiseren. Daarbij werd de tip gegeven om bijeenkomsten concreter te maken en de appgroep actiever te benutten. Afgesproken werd dat de volgende bijeenkomst in januari plaatsvindt, op de tweede maandag van de maand.

Hoofdstuk 5. Conclusie, discussie en aanbevelingen

Conclusie

IJsselmuiden is een actief dorp met betrokken inwoners. Er zijn vele activiteiten en dagelijks is er wel ergens een plek waar je als inwoners welkom bent. De sociale cohesie is sterk en de onderlinge solidariteit en bereidheid om elkaar te helpen hoog. Er zijn diverse initiatieven, vanuit inwoners, sportverenigingen, kerken en vanuit de formele organisaties. Dit geeft een mooie basis voor de sociale kwaliteit in het dorp.

De thema's die in dit project naar voren zijn gekomen zijn:

Sociale cohesie en sense of belonging is sterk, samen dingen doen en verantwoordelijk zijn.

Over de sociale cohesie en het gevoel erbij te horen (ook wel 'sense of belonging' genoemd (Allen, 2021). In IJsselmuiden herkennen veel inwoners zich in elkaar. Sociale relaties en verbondenheid zijn een fundamentele menselijke behoefte en hangt samen met welzijn en geluk. Mensen die zich met anderen verbonden voelen ervaren meer welzijn en minder eenzaamheid. Eenvoudige dagelijkse sociale interacties dragen bij aan het gevoel van welzijn, ook buiten de hechte relaties (Knegt en Steinmetz, 2024) Vanuit de resultaten kan geconcludeerd worden dat het versterken van verbinding en het geval er 'echt' bij te horen niet eenvoudig een kwestie van 'mensen samenbrengen' is. Er is een actiever component voor nodig. Het als inwoners gezamenlijk handelen en eigenaarschap dragen voor de activiteit versterkt de onderlinge verbinding én de verbinding met en verantwoordelijkheidsgevoel voor de activiteiten en initiatieven. **Samen dingen doen** versterkt mensen en vergroot hun welzijn. Het is belangrijk daarbij de inwoners/deelnemers een taak en rol te geven. Dit sluit aan bij inzichten vanuit eerder onderzoek naar gezamenlijkheid en wederkerigheid in het contact tussen inwoners met- en zonder beperking, waarbij naar voren komt dat voor duurzaam en gelijkwaardig contact het hebben van eigen rollen- en taken, met een gezamenlijk doel, van cruciaal belang is (Velvis et al., 2017). Uit de resultaten komt naar voren dat het juist de kleine en laagdrempelige activiteiten zijn die als 'relationele versnellers' (Movisie, 2024) werken. Activiteiten zonder verplichting of hoge verwachtingen. Juist het gevoel van eigenaarschap zorgt ervoor dat inwoners blijven komen en investeren.

In het kleine zit de kracht

Uit de resultaten komt naar voren dat het voornamelijk kleine, praktische handelingen en vormen van hulp zijn, die zorgen voor wederkerig contact. Het kleine is hierbij van grote betekenis. Naast gezamenlijke activiteiten hebben ook **alledaagse, ogenschijnlijk kleine gebaren** een merkbare impact op sociale relaties. Bredewold (2014) beschrijft in haar 'Lof der Oppervlakkigheid' dat mensen in kwetsbare posities vooral als medebewoner willen worden herkend. Het zijn de kleine signalen als een groet of een klein praatje die laten voelen dat je er hoort. Het gaat om sociale erkenning. Dit voorkomt sociale onzichtbaarheid, creëert vertrouwdheid, geeft een gevoel van veiligheid en verlaagt de drempel om hulp te vragen. De oppervlakkigheid van contact als sociaal cement van de samenleving.

Tegelijkertijd komt uit de resultaten niet naar voren dat mensen zwaardere, meer langdurige en structurele zorg voor elkaar willen dragen. De verwachtingen van beleid- en zorgorganisaties dat het versterken van gemeenschappen in de wijk zal leiden tot het kunnen bezuinigen op de zorg, komt uit onze resultaten niet naar voren. Maar het is juist de preventieve werking van het kleine sociale, die ervoor zorgen dat mensen veerkrachtiger kunnen zijn in geval van tegenslag.

Effe Buurten: vanuit de inwoner, ondersteuning professional en rol sleutelfiguren

Effe Buurten toont aan dat gerichte professionele begeleiding, gecombineerd met benutting van sociale energie en talenten, leidt tot een klein beetje versterking van de sociale cohesie, en een begin kan maken met de zorgzaamheid en zelfredzaamheid in de wijk. Het programma illustreert dat kleine interventies zoals bijvoorbeeld startkabels lenen, burendagen organiseren of oliebollenfestijnen, een effect kunnen hebben op leefbaarheid en onderlinge verbondenheid. Het succes van de aanpak berust op het strategisch loslaten van professionals en het versterken van sleutelfiguren in de wijk

Hierbij sluit de interventie aan bij het gedachtengoed van het ABCD-model. De waarden, wensen en initiatieven worden *bottum-up* vanuit en door de inwoners geïnitieerd. Er is geen sprake van een vooropgezette agenda vanuit beleid of formele organisaties. Dit versterkt het gevoel van eigenaarschap van de inwoners. Daarbij geeft het de ruimte voor de inwoners om zelf initiatieven te starten. Movisie (2024) benoemd dat het juist deze kleine, laagdrempelige initiatieven zijn die werken als relationele 'versnellers' in de samenleving. Dit betekent niet dat professionals niet nodig zijn. Er komt naar

voren dat het wel nodig is dat professionals dit faciliteren, samenbrengen en zorgen voor ondersteuning en continuering. Tijdens de monitoring van de interventie is professionele ondersteuning niet afgebouwd, dus er is geen zicht op of en voor hoe lang deze ondersteuning nodig is om de verbindingen te verduurzamen. Het samenwerken met sleutelfiguren in de wijk is van groot belang gebleken. Sleutelfiguren als spinnen in het sociale web van de wijk. Daarnaast is multidisciplinaire samenwerking nodig om de inwoners goed te kunnen ondersteunen op het vlak van welzijn en zorg.

Sociale inclusie & sociale rechtvaardigheid
Zoals aangegeven is de sociale cohesie en de solidariteit in IJsselmuiden sterk. Dit is met name het geval bij mensen die elkaar al langer kennen en zien. Uit de interviews kwam naar voren dat nieuwkomers, mensen met schulden, mensen met psychische kwetsbaarheid, jongeren die zicht terugtrekken en ouderen zonder netwerk minder verbonden en moeilijker bereikbaar zijn. Het zijn dan ook juist de minder verbonden inwoners die specifieke aandacht behoeven. De interventie Effe Buurten versterkt de sociale cohesie en solidariteit in de wijk, maar er is geen zicht op in hoeverre deze solidariteit ook inclusief is voor mensen die minder zijn verbonden. Worden deze ook gezien en bereikt door de sleutelfiguren? Door de medebewoners? Worden ze gegroet op straat en/of meegenomen naar activiteiten? Daar is vanuit onze resultaten geen zicht op, daarvoor is langdurigere monitoring nodig. ZorgSaam IJsselmuiden is tot nu toe minder succesvol geweest in het echt bereiken van de meer kwetsbare inwoners. De aandacht en wil was er wel, maar in de praktijk is het erg lastig om op 'project-niveau' inwoners, en dan specifiek de minder verbonden inwoners, te betrekken en duurzaam te verbinden. Dit wordt mede veroorzaakt door de vorm van het gehele initiatief; het is geïnitieerd vanuit de formele organisaties in de wijk. Dan is het veel lastiger om de minder zichtbare en moelijker te bereiken inwoners te betrekken. Er zijn wijkbrede bijeenkomsten georganiseerd, daar kwamen al meer betrokken en actieve inwoners op af. Heel waardevol. Maar daarmee werd hun stem 'de stem van de inwoner', terwijl de minder/niet gehoorde stemmen hiermee buiten het aandachtsterrein dreigen te vallen. Het in kaart brengen van en bereiken van deze meer kwetsbare groep inwoners vergt goede samenwerking tussen de diverse sociale- en zorgprofessionals, de sleutelfiguren in de wijk en de informele organisaties (als kerken).

Continuïteit in de breedte
De continuïteit van financiering en menskracht, blijkt een uitdaging bij het versterken van samenredzaamheid in IJsselmuiden

Samenwerken en samenredzaamheid is in essentie relationeel. Het opbouwen van vertrouwen en relaties tussen professionals, inwoners, informele organisaties vergt tijd en zicht op duurzaamheid. Door kortdurende financiering van activiteiten en interventies zorgt voor onzekerheid of de investering in de relaties wel uitbetaald. Daarnaast is het nodig dat er gefinancierde ruimte en tijd is voor het daadwerkelijk samenwerken. Samen koffiedrinken, gegevens uitwisselen, overleggen, dit is essentieel voor duurzame samenwerking, maar kan niet één op één gekoppeld worden aan meetbare uitkomsten. Het is nodig dat er vertrouwen is vanuit het bestuur, organisaties en duurzame investeringen om duurzame samenwerking te bewerkstelligen. Dit vertrouwen zou niet alleen tot uiting moeten komen in gefinancierde tijd/ruimte, maar ook inhoudelijk. Sommige organisaties in IJsselmuiden ervaren dat hun waarden en de daaruit voortvloeiende manier van werken niet past binnen het beleid van de overheid. Meer ruimte voor- en vertrouwen op de expertise van de organisaties, vanuit beleid is wenselijk. Voor inwoners en informele organisaties zijn de gemeentelijke procedures belemmerend. Het versimpelen- en laagdrempelig maken van deze procedures is wenselijk.

Kijkend naar de toekomstige continuïteit van de activiteiten in IJsselmuiden, dan valt op dat het een uitdaging is om vrijwilligers duurzaam te (blijven) verbinden. Veel actieve ouderen, vallen uit als vrijwilliger, onder andere door mantelzorgtaken. Tijdens het project is er gezocht naar oplossingen om nieuwe vrijwilligers aan te trekken. Maar op moment lijkt het niet aannemelijk dat er in de nabije toekomst er meer vrijwilligers komen. Terwijl het idee achter het versterken van samenredzaamheid juist impliceert dat inwoners actiever betrokken worden op elkaar. Dit wil niet zeggen dat het niet mogelijk is, maar het wordt een grote uitdaging. Uit literatuur blijkt dat het aantal relatief gezien het aantal vrijwilligers in Nederland de afgelopen 10 jaar juist is toegenomen (na een dip, tijdens corona). De in het algemeen gevoelde afname van vrijwilligers, wordt grotendeels verklaard door de toegenomen concurrentie tussen vrijwilligersorganisaties- en activiteiten. Het zijn niet alleen de relatief grote groep inwoners van de *babyboom*-generatie die erg actief is, maar ook jongeren doen nog net zoveel vrijwilligerswerk als voorheen. Maar dan wel op vlakken die

hen bezighouden (Vereniging Vrijwilligerswerk, 2025; Sociale Vraagstukken, 2024). Als jongeren wegtrekken uit de het dorp IJsselmuiden, zal hun vrijwillige inzet logischerwijs ook meer buiten het dorp plaats krijgen. En bij het ouder worden van de babybomers, waardoor ze zelf meer hulpbehoevend worden en/of mantelzorgtaken op zich nemen, moet in de nabije toekomst gekeken worden naar de wensen, focus en zingevingsaspecten van de overige generaties in IJsselmuiden, om daarbij aan te sluiten.

Discussie

Klein en informeel is een goede start

Aansluitend bij de literatuur, toont ook dit onderzoek aan dat de kracht zit in de kleine, laagdrempelige initiatieven van onderop. Hierbij moet worden aangesloten bij de wensen en de waarden van de inwoners zelf op het vlak van vrijwilligerswerk en het naar elkaar omzien. Uit dit onderzoek blijkt dat inwoners graag naar elkaar omkijken en kleine en waardevolle zaken voor elkaar willen doen. In de praktijk merkten de onderzoekers ook dat dit door zorg- en overheidsorganisaties werd gezien als bewijs dat mensen 'voor elkaar willen zorgen'. Dit is zeker het geval. Maar dan is het wel belangrijk om goed te kijken naar wat de inwoners zelf verstaan onder 'zorg' en wat er vanuit overheid- en beleid wordt gehoopt op 'zorg' vanuit inwoners (vanuit de noodzaak om te bezuinigen op de professionele zorg). Als de zorg zwaarder wordt, meer dan ad hoc klusjes en groeten, en meer structurele aandacht en ondersteuning nodig is? Er kan niet simpelweg worden aangenomen dat inwoners en buurtgenoten dit ook wel voor elkaar willen- en kunnen doen. Dit rapport kan niet gelezen worden als bevestiging dat de samenzorg van inwoners het tekort in de professionele zorg wel kunnen vullen of als legitimatie voor (extra) bezuinigingen. Vanuit andere onderzoeken, zoals 'Netwerkondersteuning in wijk & buurt' (Velvis et al., 2017) komt juist naar voren dat inwoners geen één-op-één structurelere zorg willen bieden aan buren of bekenden. Het moet wel 'gezellig' blijven. De kracht van samenredzaamheid zit juist in het kleine, informele en laagdrempelige. Vanuit de wensen en binnen de grenzen van de inwoners zelf.

Projecten en financiering passend bij bottum-up welzijnswerk, samen met en door inwoners.

Methodische discussie: project-gericht werken past niet zo goed bij samenlevingsopbouw. Begin meer bij de inwoners zelf, voordat je een formele projectgroep met bijbehorende doelstellingen opstelt. Klein, van onderop, met oog voor sociale rechtvaardigheid en inclusie. Het platform is belangrijk voor de interprofessionele samenwerking. Relatief gezien gaat er nu veel geld naar projectleiders, formele organisatie etc. rondom het project. Maar misschien is het effectiever om aan te sluiten bij de reeds bestaande contacten van buurt- en opbouwwerkers, van POH's, wijkverpleegkundigen etc., die echt al langdurige vertrouwensbanden hebben met inwoners. Daar begint het echt werk. Daar zou relatief gezien ook het meeste in moeten worden geïnvesteerd. Ook het geld geïnvesteerd in onderzoek en monitoring zou meer op dat niveau moeten worden geïnvesteerd. Transformatief actie-onderzoek voor, met en door de inwoners, zoals dit onderzoek ook initieel was bedoeld. Op die manier werkt het ook politiserend en empowerent voor de inwoners zelf.

Aanbevelingen

Het blijft belangrijk om te investeren in de 'langdurige & langzaam opgebouwde relaties' met de meer kwetsbare inwoners in de wijk om ook hun stem naar voren te halen, hun behoeften en wensen. Zoals Kolner aangeeft is het belangrijk om voort te bouwen op de kennis van de welzijnssector, die veel ervaring heeft met inclusieve en rechtvaardige samenlevingsopbouw (Kolner, 2025). Samenlevingsopbouw vergt niet alleen agogisch vakmanschap, het ondersteunen van bewoners, maar ook politiek, strategisch vakmanschap. Het empoweren van mensen die nu achterblijven, het geven van een stem en het bevorderen van democratische processen. Niet alleen in de wijk, tussen inwoners, maar ook richting instituties en bestuur (WPE, 2025). Het belang van preventief buurt- en opbouwwerk is al vele malen aangetoond. Investeer hier vooral in. Maar niet alleen de ervaring en relationele contacten van welzijnswerkers in de wijk zijn hierbij cruciaal. Wijkverpleegkundigen komen achter de voordeur, POH's zien inwoners op hun spreekuur.

Investeer in duurzame financiering en laagdrempelige procedures voor inwonersinitiatieven. Duurzame financiering -> samenwerking zorgverzekeringen/gemeente & inwoners & (in)formele organisaties -> structuren en beleid moet zich gaan aanpassen aan bottum-up. Maar niet alleen gericht op inwoners, tegelijkertijd belang blijven zien van (welzijns) professionals om te zorgen voor continuïteit.

Literatuurlijst

Allen, K. A., Kern, M. L., Rozek, C. S., McInerney, D. M., & Slavich, G. M. (2021). Belonging: a review of conceptual issues, an integrative framework, and directions for future research. *Australian Journal of Psychology*, 73(1), 87–102. https://doi.org/10.1080/00049530.2021.1883409

Bredewold, F. H. (2014). *Lof der oppervlakkigheid: Contact tussen mensen met een verstandelijke of psychiatrische beperking en buurtbewoners*. Universiteit van Amsterdam.

Centrum voor Samenlevingsvraagstukken (2026). *Concept vierjarenprogramma lectoraat Centrum voor Samenlevingsvraagstukke*n. Hogeschool Viaa.

Cooperrider D.L., & Whitney D. (2005). A positive revolution in change: appreciative inquiry, in Cooperrider D.L., Sorensen P.F., Whitney D, & Yaeger T.F. (eds), *Appreciative inquiry: rethinking human organisation toward a positive theory of chang*e, Stipes, Champaign.

Kolner, C. (2024). *Rechtvaardige Preventie: Op het snijvlak van de publieke gezondheidszorg en het sociaal domein.*

Kolner, C. (2025, oktober). *Marie Kamphuislezing 2025: Het gif of de gift? Over Rechtvaardige Preventie en de gift van het sociaal werk*. Geraadpleegd op 6 december 2025, van lezing 2025 – Marie Kamphuis Stichting

Masselink, R., De haan, J.,Hugenholtz, N., Van Rossum, M. & Schwippert, R.P. (2020) *Veranderen met Appreciative Inquir*y. Boom.

McKnight, J.L. & Russell, C. (2018). *The Four Essential Elements of an Asset-Based Community Development Process. What Is Distinctive about an Asset-Based Community Development Process*? Asset-Based Community Development Institute at DePaul University.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2022, 16 september). *Kamerbrief – Aanbieding Integraal Zorgakkoord: samen werken aan gezonde zorg*. Rijksoverheid. Geraadpleegd in januari 2025, van https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/09/16/kamerbrief-aanbieding-integraal-zorgakkoord-samen-werken-aan-gezonde-zorg

Movisie. (2016). *Medisch en sociaal verbonden: Over de gouden kansen van samenwerking tussen de eerstelijnszorg en het sociaal werk.*

Movisie. (2021). W*at betekenen korte alledaagse sociale interacties voor ons welbevinden?* Geraadpleegd op 1 juni 2025, van https://www.movisie.nl/artikel/wat-betekenen-korte-alledaagse-sociale-interacties-voor-ons-welbevinden

Movisie, Beroepsvereniging van Professionals in het Sociaal Werk (BPSW), Sociaal Werk Nederland & Krachtproef. (2023). *Visiedocument*: L*aten we het eens over samenlevingsopbouw hebben. Het is tijd.* Geraadpleegd op 5 december 2025, van Visiedocument-samenlevingsopbouw.pdf

Movisie. (2024) *Wat werkt bij Samenlevingsopbouw*. Geraadpleegd op 5 december 2025, van Wat werkt bij Samenlevingsopbouw_dossier.pdf

Movisie. (2025). *Interprofessioneel samenwerken in de wijk* [Online magazine]. Geraadpleegd op 5 december 2025, van https://www.movisie.nl/artikel/nieuw-online-magazine-interprofessioneel-samenwerken-wijk
https://www.movisie.nl/artikel/nieuw-online-magazine-interprofessioneel-samenwerken-wijk

Russel, C. (2020). B*ridging The Gap – Expert to Alongsider.* Nurturedevelopmen. Geraadpleegd op 5 december 2025, van Bridging The Gap - Expert to Alongsider - Nurture Development

Sociaal Werk Nederland. (2025). *Vitaal ouder worden.* Geraadpleegd op 19 november 2025, van https://sociaalwerknederland.nl/impact/vitaal-ouder-worden

Velvis, A., Bredewold, F., Jager-Vreugdenhil, M., Stouten-Hanekamp, M. (2017). *Netwerkondersteuning in buurt en wijk: gewoon gezellig. Resultaten van participerende observaties en interviews op vier plekken waar netwerkondersteuning plaatsvindt*. Hogeschool Viaa, Lectoraat Centrum voor Samenlevingsvraagstukken. Geraadpleegd op 18 november 2025, van Publicaties Inclusieve samenleving - Hogeschool Viaa

Verharen, L., Heessels, M., Jansen, C., Wolf. J. (2019). *Sociale Kwaliteit in de Sociale Basi*s. Geraadpleegd op 4 december 2025, van Sociale-Kwaliteit-in-de-Sociale-Basis-.pdf

Verharen, L., Wolf, J., Algera, M., Holtrop, I., Moorman, N., Van Pelt, M., Tuinstra, J. (2024). Waar staan we met sociale kwaliteit in het sociaal werk? Kansen voor de wetenschappelijke onderbouwing en doorontwikkeling van het beroep. J*ournal of Social Intervention: Theory and Practice*, Volume 33, Issue 2, pp. 4–23. http://doi.org/10.18352/jsi.811

Samen gezond IJssel Vecht (2023). Regioplan Integraal Zorgakkoord regio IJssel-Vecht. Samen werken aan toegankelijke, hoogwaardige en betaalbare zorg. Geraadpleegd in januari 2025, van https://samengezondijsselvecht.nl/wp-content/uploads/2024/06/samen-gezond-ijsselvecht-regioplan-interactief.pdf

Seniwoliba, J.A. (2014). Appreciative inquiry: a tool for transforming the University for Development Studies. *Global Educational Research Journa*l, Volume 2, Issue 12, pp 185-194.

Weyond. (2024, november). *Regiovisie 2030: Over Vitaal en Zelfstandig Leven op de Noord-Veluwe. 'Een samenredzame gemeenschap*'. Geraadpleegd in januari 2025, van https://www.znwv.nl/wp-content/uploads/2024/11/2024-11-01-Regiovisie-een-samenredzame-gemeenschap.pdf

Werkplaatsen Sociaal Domein. (2025). *Begripsverheldering van beleidstermen in zorg en welzijn voor ouderen: Van de A van 'Ageing in place' tot de Z van Zorgzame buurten*. Geraadpleegd op 18 november 2025, van https://wmowerkplaatsen.nl/sites/default/files/2025-04/Begripsverheldering-van-beleidstermen-in-zorg-en-welzijn-voor-ouderen.pdf?utm_source=chatgpt.com

Zuyd Hogeschool. (2024). *Samenwerking tussen zorg en welzijn in werkplaatsen voor thuiswonende ouderen (kennisportfolio)*. Geraadpleegd op 18 november 2025, van https://www.zuyd.nl/onderzoek/portfolio/samenwerking-zorg-welzijn-werkplaatsen-thuiswonende-ouderen

Bijlagenlijst

Bijlage 1: Projectplan
Bijlage 2: Uitvoeringsplan
Bijlage 3: Uitnodiging vervolgbijeenkomst

Bijlage 1. Projectplan

Project	**ZorgSaam IJsselmuiden** Samen bijdragen aan een actieve en ZorgSame gemeenschap, waarbij zelfredzaamheid en samenredzaamheid wordt vergroot.
Kartrekkers	IJsselheem, WijZ Welzijn, PGVZ, Leliezorggroep, Gemeente Kampen, Hogeschool Viaa en nog lege stoelen…
Projectduur	Augustus 2024 – Concept vastgesteld d.d.
Inleiding	**ZorgSaam IJsselmuiden** is een initiatief van een aantal zorg-, welzijn- en vrijwilligersorganisaties met als doel dat iedereen mee kan doen en bijdraagt aan een gevoel van verbondenheid en elkaar helpt en/of ondersteund. Kortom inwoners zien naar elkaar om! **Waarom ZorgSaam IJsselmuiden?** De samenleving verandert: we worden ouder, wonen langer thuis, ervaren meer mentale druk, en zijn steeds vaker op onszelf gericht. ZorgSaam IJsselmuiden is ontstaan vanuit de overtuiging dat iedereen ertoe doet, en dat we samen verantwoordelijkheid dragen voor een betrokken en ZorgSame gemeenschap. IJsselmuiden is een levendig dorp vol betrokken inwoners, actieve verenigingen, lokale ondernemers en maatschappelijke organisaties. Toch zien we dat niet iedereen mee kan doen of zich verbonden voelt. De zorg verandert, net als onze samenleving. We worden ouder, wonen langer thuis, en het aantal mensen dat hulp nodig heeft neemt toe. Tegelijk zijn er steeds minder mensen beschikbaar om die hulp professioneel te bieden. ZorgSaam IJsselmuiden is een beweging vóór en mét het dorp. We bouwen samen aan een betrokken en veerkrachtige gemeenschap waarin mensen naar elkaar omzien, ideeën delen en samen oplossingen vinden. Iedereen telt mee. **Wat is ZorgSaam IJsselmuiden?** ZorgSaam IJsselmuiden is een beweging van inwoners en organisaties, gericht op: • Elkaar écht ontmoeten • Naar elkaar omzien • Samen dingen doen die het dorp sterker maken We bouwen aan gemeenschapskracht: het vermogen van mensen en buurten om samen het leven dragelijker, leuker en betekenisvoller te maken.
Doelgroep	Inwoners, organisaties, initiatieven en ondernemers in IJsselmuiden
Doel	IJsselmuiden is vanaf 2026 een dorp waar inwoners en professionals zich steeds meer verbonden voelen, naar elkaar omzien, en actief bijdragen aan een ZorgSame gemeenschap

Subdoelen	Organisaties, initiatieven en inwoners werken samen om de ondersteuning binnen de gemeenschap (in)formeel te organiseren. Het tot stand brengen van nieuwe sociale relaties, waarbij omzien naar elkaar wordt vergroot Professionals hebben een gelijkgerichte samenwerking hoe zij de zelfverantwoordelijkheid en samenredzaamheid van de inwoner kunnen vergroten vanuit vertrouwen en niet van tevoren gestelde doelen.
Hoe organiseren wij het?	**Kernteam (startfase 1 x 8 weken)** Het kernteam is verantwoordelijk voor het gefaseerd opstellen van de strategische koers, het werkproces en zorgen voor draagvlak binnen de eigen organisatie. *Deelnemers*: Gemeente Kampen, Leliezorggroep, Hogeschool VIAA (onderzoek), Inwoner, lege stoel *Coördinatie*: WijZ Welzijn (samenlevingsopbouw), IJsselheem kwartiermaker Samen Zelfredzaam, VIAA onderzoek Verslaglegging: volgens schema **Netwerk ZorgSaam IJsselmuiden (1 x 8 weken)** Het coördineren en formeren van een netwerk, die gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor (nieuwe) initiatieven die bijdragen aan een ZorgSaam IJsselmuiden. De initiatieven worden beschreven in het uitvoeringsplan, waarin we gezamenlijk acties bedenken om doelen te bereiken. In dit plan beschrijven we ook wie de kartrekker is en welke (werk)groep hiermee aan de slag gaat. Hierbij is extra aandacht voor het meedoen van inwoners! Resultaten maken we zichtbaar en gaan we vieren. *Deelnemers:* RIBW, IJsselheem, Buurtzorg Nederland, Icare, Maarlenhof, Leliezorggroep, WijZ Welzijn, Beter Wonen, Maatschappelijk Werk de Kern, Thuishulp IJsselmuiden (NPV), Welzijn Op recept (WijZ Welzijn), Philadelphia, Gemeente Kampen wijkregisseur, Inwoners, maatschappelijke organisaties…… *Coördinatie*: IJsselheem (kwartiermaker Samen Zelfredzaam) – WijZ Welzijn (samenlevingsopbouw) **Platform ZorgSaam IJsselmuiden (3 x per jaar)** Hierbij verbinden we de bruisende en maatschappelijke initiatieven in het dorp: sport, cultuur, kerken, zorg, kringloop, buurtinitiatieven — er gebeurt van alles. De aanpak is gebaseerd op: *Deelnemers*: De bijeenkomsten zijn vooral bedoeld voor alle maatschappelijke organisaties, waarbij samenwerken, kennisdeling, afstemmen en oppakken collectief aanbod centraal staan.

	PCOB, energiebank, Fysiotherapie, sportservice, buurthuis het Lokaal, kerken, sportschool, etc. etc. En ook afgevaardigden van: RIBW, IJsselheem, Buurtzorg Nederland, Icare, Maarlenhof, Leliezorggroep, WijZ Welzijn, Beter Wonen, Maatschappelijk Werk de Kern, Thuishulp IJsselmuiden (NPV), Welzijn Op recept (WijZ Welzijn), Philadelphia, Gemeente Kampen wijkregisseur, Inwoners, maatschappelijke organisaties…… **Netwerklunches** Kennis delen en netwerken kan elke 2de maandag van de maand in buurthuis het Lokaal van 12.00 uur – 13.00 uur. Iedereen is welkom.
Opdracht sluit aan bij versterken van de sociale basis	De werkwijze maakt deel uit van de beweging om te komen tot gedragsverandering van inwoners, groepen en samenlevingsverbanden, waarbij zelfredzaamheid en samenredzaamheid (gemeenschapskracht) wordt vergroot. Dit is nodig aangezien wij de instroom naar maat werkvoorzieningen willen verminderen en/of uitstroom willen bevorderen. Door het meedoen gaan inwoners binnen de gemeenschap een betere gezondheid en welzijn ervaren. Wensen en behoeften van de maatschappelijke partners in IJsselmuiden. Door de werkwijze verkennen, verbeelden en vormgeven hebben we een beeld waarmee de maatschappelijke partners aan de slag zijn en waar wensen liggen van partners en inwoners. Het verwezenlijken van de plannen zal in samenspraak gaan met de maatschappelijke organisaties in samenwerking met het netwerk ZorgSaam IJsselmuiden De werkwijze draagt bij aan uitvoering van: • Visie en uitvoeringsagenda WoonZorgvisie Kampen • Uitvoeringsplan Sociale basis gemeente kampen • Plan wijkgericht werken • Plannen sociaal Domein • IZA ontwikkelingen: mentaal welbevinden, gezond ouder worden etc.

Speerpunten en werkwijze	**Algemene uitgangspunten** • Werken vanuit de ABCD principes (oa aansluiten bij energie, talenten in wijken, naar inwoners toe, werken vanuit relatie en vertrouwen) • Erkennen en voortbouwen op bestaande informele netwerken. • Bij het uitvoeren van de werkwijze zoveel mogelijk aansluiting zoeken bij bestaande structuren en activiteiten. • Structurele borging vd aanpak binnen de sociale basis en eigen werkzaamheden • We maken gebruik van de methodiek Appreciated Inquiry: inwoners zoveel mogelijk betrekken en actief laten deelnemen in diverse fases van de aanpak. De inwoners hebben samen met de netwerkpartners de volgende resulaten geformuleerd. **Speerpunt 1 Samenwerken en afstemmen! Kennis delen ...** Collectieve aanpak door versterken van het netwerk van de inwoners, meer samenwerken mbt (hulp)vragen en op de hoogte zijn van de bestaande initiatieven en/of activiteiten. *Acties en werkwijze* We kennen de (levende) sociale kaart, waarbij we elkaar informeren over: • Activiteiten / interventies • Signalen, die acties vragen. Daar waar mogelijk in gezamenlijkheid • Toeleiden van inwoners naar collectief aanbod, waarbij zingeving van de inwoner wordt vergroot • (Zorg)aanbieders en welzijn kunnen meer beroep doen op informele zorg en/of sociaal netwerk van de inwoner • Vanuit signalen gezamenlijke (nieuwe) activiteiten / interventies organiseren. **Speerpunt 2 Individualisering verminderen** Duurzame methodische aanpakken ontwikkelen, waarbij de gemeenschap wordt versterkt en individualisering wordt verminderd. Door bijv ontmoetingen, onderlinge verbindingen en omzien naar elkaar. *Acties en werkwijze* • Uitvoeren van community building / community care in diverse straten en buurten: bieden van mogelijkheden van een training ABCD-methode • Professionals (betaald en onbetaald) gaan zonder vooraf vastgestelde doelstellingen het dorp in om samen met bewoners kansen en mogelijkheden te ontdekken • Organisaeren van netwerklunches • Present zijn in het dorp • Verbinding bewerkstelligen tussen inwoners, ondernemenrs en organisaties door de methode ff Buurt'n. Organisaties en met de uitkomsten samen aan de slag. • Erkenning en stimulering van inwoners: inwoners worden gestimuleerd en gewaardeerd voor wat zij kunnen en willen bijdragen aan hun buurt. • (informerel) netwerken vergroten van inwoners.

	Speerpunt 3 Vrijwilligers van de toekomst Maatschappelijke organisaties hebben een netwerk van inwoners/vrijwilligers *Acties en werkwijze* • Buurtgerichte werving • Inwoners vragen voor kortdurende projecten • Samenwerking tussen maatschappelijke organisaties • Kennis maken met Kampen voor elkaar en het informatiepunt • Vrijwilligerswerk onder werktijd (verkennen of werkgroep hiervoor ingericht kan worden) **Speerpunt 4 Bewustwording door zichtbaarheid** Bewustzijn en communicatie vergroten over het nut van omzien naar elkaar / versterken sociaal netwerk *Acties en werkwijze* • Organiseren van netwerklunches • Present zijn in het dorp • Succesjes vieren • Buurtapps • Publiciteit en communicatie op orde **Speerpunt 5 Strategische Koers** Binnen ons projectstructuur worden maatschappelijke ontwikkelingen gedeeld en delen we onze kennis, waarbij visies en plannen van lokale , provinciale en landelijke overheid wordt meegenomen in onze dorpsaanpak. *Acties en werkwijze* • Opgedane kennis en ervaringen vanuit ZorgSaam IJsselmuiden worden gedeeld binnen het lerend netwerk samenredzame gemeenschappen (regio IJssel Vecht) • Landelijke kennis vanuit Hogeschool Viaa en Waardigheid en Trots in de Toekomst wordt gedeeld waar van meerwaarde voor ZorgSaam IJsselmuiden
Tijdsplanning	ZorgSaam IJsselmuiden is een beweging. Het hele jaar door. Hiervoor zijn bijeenkomsten gepland om met elkaar de beweging op gang te helpen, te ondersteunen en zelf actief te zijn. Evaluaties In bijeenkomsten met regelmaat evaluaties plannen en bespreken of we onze doelen en resultaten behalen
Effecten	**Sociale basis / structurele ondersteuning:** Inwoners weten waar ze moeten zijn met hun vragen en kunnen hun hulpvraag (eventueel met ondersteuning) formuleren.

	Inwoners zijn op de hoogte van de mogelijkheid om gebruik te maken van (formele) cliëntondersteuning. Meer inwoners ervaren de voorzieningen in hun wijk of buurt als laagdrempelig. Meer inwoners ervaren dat zij een betekenisvol sociaal netwerk hebben. Partners dragen bij dat inwoners meedoen in de samenleving en beschikken over voldoende zingeving uit werk, opleiding of andere activiteiten (zinvolle dagbesteding) Meer inwoners die gebruik maken van een collectieve voorziening in de sociale basis ten opzichte van een maatwerkvoorziening. Ook de doorlooptijd van de maatwerkvoorziening neemt hierdoor af. Meer voorzieningen in de gemeente Kampen waarbij georganiseerde en ongeorganiseerde hulp en ondersteuning in de sociale basis samenkomen. Formeel georganiseerde hulp en ondersteunen van informele (georganiseerde) initiatieven. **Sociale basis / samenwerken in de wijk** Alle mensen die dichtbij huis hulp en/of ondersteuning geven aan onze inwoners hebben een goed overzicht van het beschikbare aanbod in de sociale basis. Inwoners weten waar ze terecht kunnen met hun vraag of idee voor hun wijk, buurt of straat. Meer bewonersinitiatieven in de wijk(en) (of zelfs per straat), ter vermindering van eenzaamheid, bevorderen van omzien naar elkaar en ter bevordering van samenredzaamheid. Meer inwoners die zich gezond en veerkrachtig voelen. Meer hybride voorzieningen in de gemeente Kampen waarbij georganiseerde en ongeorganiseerde hulp en ondersteuning in de sociale basis samenkomen. Formeel georganiseerde hulp en ondersteuning (bv via een subsidie) ondersteunen de informele (georganiseerde) initiatieven. **Meer buurtinitiatieven** • Initiatieven met weinig tot geen hulp van buitenaf • Het tot stand brengen van nieuwe sociale relaties • Het zelf organiserend vermogen, zowel op het persoonlijke, interpersoonlijke als publieke niveau worden stappen gezet.
Begroting	

Bijlage 2. Uitvoeringsplan

Uitvoeringsplan ZorgSaam IJsselmuiden
Van: Netwerkpartners IJsselmuiden
Aanvulling 3 februari

Doel: Samenwerken aan zelf en samenredzaamheid, sociale cohesie bevorderen en verantwoordelijkheid binnen gemeenschappen!

Uitgangspunten

- Alle leeftijden
- betrekken, jong en oud verbinden
- Meer preventief werken, hulp uit het netwerk dichterbij organiseren
- Initiatieven faciliteren om elkaar als buurt te leren kennen
- Lange termijn samenwerking is nodig
- Scholen/maatschappelijke opleidingen betrekken
- Het moet ook als samenwerkende organisaties wat opleveren
- Expertise benutten, elkaar kennen
- Eigen collega's meenemen is meerwaarde
- Samenwerking gericht op positieve gezondheid. Dit bindt ons
- Mensen wonen langer thuis. Dit kunnen we niet alleen. Goed samenwerken en het netwerk betrekken is nodig
- Samen hetzelfde verhaal uitdragen.

Speerpunt: Duurzame methodische aanpakken ontwikkelen, waarbij de gemeenschap wordt versterkt. Door bijv. ontmoetingen, onderlinge verbindingen en omzien naar elkaar					
Datum	**Beschrijving en opdracht actie**	**Actienemers(s)**	**Tijdpad 2025**	**Afspraken en resultaten**	**Budget**
4 nov	Vervoer / mobiliteit. jongeren, bijvoorbeeld van het RIBW, kunnen inzetten als chauffeur voor de Zonnebloem.	Heleen en Ankie		Zijn vrijwilligers verzekerd? KUnnen we vervoer dichtbij regelen?	

Mensen die een beperkte mobiliteit hebben, worden zo wel in de gelegenheid gesteld om bijeenkomsten bij te wonen. Benzinekosten worden vergoed en het uitje is gratis voor de chauffeurs					
4 nov	Ff Buurten (ABCD-methode)	Alinde		Start	WijZ
4 nov	Bijeenkomst met partners, die kunnen/willen bijdragen aan een ZorgSame beweging in IJsselmuiden	Iedereen		We gaan organistie bevragen en er komt een terugkoppeling zgn Ff Buurten bij organisaties en initiatieven. Vragenlijst: Anneke en Rian Verdeling bezoeken: iedereen een aantal, zie lijst. Gegevens verwerken: Anneke en Rian en ... Bijeenkomst voorbereiden: agenderen	
4 nov	Generatiemixer jong en oud samen laten komen, bijv. door koken/pubers tegen kwalen	Alinde en Buurtzorg	Start februari	Generatie Mixer: Jong en oud verbonden in fantasie - Leyden Academy) Start in februari	Het Lokaal en the Take (WijZ) en deelnemers
4 nov	Ontmoetingsapp vraag en aanbod	Esmé			

Speerpunt: Bewustzijn en communicatie vergroten over het nut van omzien naar elkaar/ versterken sociaal netwerk					
Datum	**Beschrijving en opdracht actie**	**Actienemers(s)**	**Tijdpad 2025**	**Afspraken en resultaten**	**Budget**
4 nov	Tweede maandag vd week samen lunchen in buurt-huis het Lokaal	Alinde en Anneke	2025	Een rooster, waarbij iedereen de mogelijkheid krijgt te pitchen en elkaar informeert, casussen bespre-ken en samenwer-king zoeken	
	Publiciteit	Rian en Willemijn		Stuk te schrijven voor de Brug, de kerkbladen of voor het krantje 'Kam-pen in zicht' over ons initiatief en ge-interesseerden uit te nodigen om aan te schuiven bij de onze lunches om daar van gedach-ten te wisselen over signalen en initiatieven. Het artikel kan ook worden gebruikt voor publiciteit op Facebook en ande-re sociale media	

4 nov	Scholen betrekken wil je de samenleving meer zorgzaam maken waar mensen naar elkaar omkijken en elkaar helpen, dan moet je beginnen bij de scholen. Vandaar het idee om contact te zoeken met scholen om te onderzoeken wat we samen kunnen opzetten, projectmatig of via de maatschappelijke dienstplicht.	Alinde en Janet			

Bijlage 3. Uitnodiging vervolgbijeenkomst.

24 maart 2025 Vervolg bijeenkomst

Netwerk ZorgSaam IJsselmuiden

Samenwerken aan zelf en samenredzaamheid, sociale cohesie bevorderen en verantwoordelijkheid binnen gemeenschappen!

Graag nodigen wij je uit voor de vervolgbijeenkomst op:

Wanneer:	Maandag 24 maart
Tijd:	12.00 uur – 13.30 uur
Plaats:	Buurthuis het Lokaal in IJsselmuiden / ingang 2

Uitnodiging voor:

Voor: Netwerk ZorgSaam IJsselmuiden

En andere partners die samen inspanning willen/kunnen leveren aan een samenleving waarin inwoners omzien naar elkaar. Sluit gerust aan!

Agenda

- De start!
  - o Opening en Kennismaking
  - Leida Janssen
    Voor opdracht Vitaal ouder worden
    Eerste fase onderzoek, inwoners betrekken, context , matschappelijke belang etc.

  - o Weetjes / mededelingen
  - Kort rondje!
  - Terugkoppeling gesprek gemeente Kampen: de gemeente Kampen is bereid aan te sluiten,
  - Projectplan (concept) ??

- Aan de slag!
  Onderwerpen uitvoeringsplan

1. Ff buurtn organisaties

- Bezoeken (zie bijlage)
  - 0 Hoe gaat het
- Aanleveren voor 1 april bij Rian en Anneke
- Wie wil de uitkomsten verwerken?
- Terugkoppeling 8 mei
  - 0 Doel
  - 0 Save that date: adressen nodig
  - 0 Wie wil dit voorbereiden?
  - 0 Waar de bijeenkomst houden?
  - 0 Wie kent mooie werkvormen?

2. Stand van zaken andere acties

- Wat verder ter tafel komt
  - 0 Wat gaan we volgende keer bespreken, zie uitvoeringsplan (bijlage)
    Vervoer?
  - o Wie is er volgende keer bij de lunch?
- Volgende bijeenkomsten
  - Voorstel data: 28 april / 2 juni / 30 juni / zomer
  - Tijd: 12.00 uur – 13.30 uur

Meer informatie bij:

Rian Huijsmans (Kwartiermaker Samen Redzaam IJsselheem) / 06 57797393
Anneke Westerhof (Projectcoördinator - ontwikkelaar WijZ Welzijn) / 06 41844144

Begroting en dekking	Kwartiermaker ijsselheem Rian Ijsselheem
	Ontwikkeltaken WijZ Anneke: WijZ sociale basis

Bijlage 4. Vragenlijst ZorgSaam IJsselmuiden

Naam organisatie/vereniging/initiatief:
Contactpersonen:

Mailadres en telnummer:
Vragen zijn gesteld door:

Inleiding
ZorgSaam IJsselmuiden is een initiatief van een aantal zorg-, welzijn- en vrijwilligersorganisaties. We gaan graag in gesprek met alle organisaties, verenigingen en buurtinitiatieven die al een belangrijke rol vervullen in het omzien naar elkaar.

We zien een groot maatschappelijk belang om richting de toekomst toe nog meer naar elkaar om te zien. Want de vergrijzing neemt sterk toe; niet alleen de huidige ouderen worden ouder, ook de oudere van de toekomst leeft langer. Dat betekent meer ouderen die zorg en ondersteuning nodig hebben. Wetende dat onze middelen (financiën en personeel) schaars zijn, moeten we anders gaan werken. Dit vraagt een andere blik op zorg en ondersteuning; van ons én van de maatschappij. Want de zorg van morgen is geen opgave voor zorg en welzijn alleen, maar voor de samenleving als geheel.

Gelukkig zijn er in IJsselmuiden al vele mooie voorbeelden van omzien naar elkaar. We willen in dit gesprek ophalen hoe omzien naar elkaar vorm krijgt binnen uw vereniging/initiatief/onderneming, hoe dit tot stand is gekomen, welke succesfactoren hier aan bijdragen, maar ook welke zorgen / uitdagingen er zijn.
Op 8 mei organiseren we een bijeenkomst om de uitkomsten van de gesprekken te delen en samen na te denken over hoe we elkaar kunnen helpen om toe te werken naar een meer ZorgSaam IJsselmuiden. U bent van harte uitgenodigd hierbij aanwezig te zijn.

Met dank namens de initatiefnemers:
St. De Kern, Wijz Welzijn, IJsselheem, RIBW, Curadomi, Icare, Buurtzorg, NPV, Goedzorg fysiotherapie, Zonnebloem, Philadelphia

Activiteiten en initiatieven
- Welke concrete activiteiten, evenementen, bijeenkomsten organiseren jullie ?
- Zowel algemeen (om initiatief beter te leren kennen) als specifiek gericht op het bevorderen van onderling contact en verbondenheid
- Op welke specifieke groepen richten jullie je. Wie zijn evt leden? (bv ouderen, jongeren,

nieuwkomers,…..)
- Hoe zien jullie naar elkaar om?

Ondersteuning en behoeften
- Welke uitdagingen zien jullie op dit moment in het vergroten van omzien naar elkaar?
- Waar loop je tegen aan, wat maakt het lastig om omzien naar elkaar te verbeteren?
- Welke ondersteuning (middelen, tools, trainingen) zijn hiervoor nodig? Werken jullie met vrijwilligers en/of professionele ondersteuning.

Succesfactoren
- Wat zijn volgens jullie de mooie successen van omzien naar elkaar?
- Wat maakt het dat het een succes is?
- Wie hebben bijgedragen aan dat succes en welke rol hadden zij?

Samenwerking
- Met welke andere organisaties/etc. werken jullie samen m.b.t. omzien naar elkaar?

Toekomst
- Wil je meedenken en meedoen over hoe we samen ZorgSaam IJsselmuiden kunnen bevorderen? (Bijeenkomst alvast delen, 8 mei avond)
- Wat moet het programma op 8 mei bieden om te komen?
- Wat maakt het interessant om te komen?
- Wil je mooie voorbeelden delen op 8 mei?